

wall street beylerinin ve
pentagon generallerinin komplosu

TÜRKİYE'DE NATO DARBESİ

17

EL
KİTAPLARI
DİZİSİ

WALL STREET BEYLERİNİN VE
PENTAGON GENERALLERİNİN KOMPLOSU

TÜRKİYE'DE NATO DARBESİ

İFO-TÜRK AJANSI
Araştırma-Çeviri-Belge Bölümü
Elkitapları Dizisi: 17
Brüksel-Ekim 1980

AGENCE INFO-TÜRK
Section de
Recherche - Traduction - Documentation

Square Ch. M. Wiser 13, Bte 2
1040 Bruxelles
Tél: 230 34 72

D/1980/2198/37

DÜNYANIN TOM DEMOKRASİ GÜÇLERİNE

12 Eylül 1980, Türkiye saatiyle sabahın
1'i...

Yıllardan beri faşist güçlerin yürüttük-
leri sistemli provokasyonlarla zemini ve
bahanesi hazırlanan askeri darbe gerçekle-
ştirilmiş, 45 milyonluk Türkiye yeniden oto-
riter bir rejimin karanlığına gömülmüştür.
Darbe, NATO planları çerçevesinde ve Penta-
gon'un bilgisi dahilinde uygulanmıştır.

Parlamento başta olmak üzere tüm siya-
sal partiler, ilerici sendikalar ve demok-
ratik örgütler kapatılmıştır. Tutuklamalar
kısa sürede kitlesel boyutlara ulaşmış, ül-
ke 777 bin kilometrekarelik bir hapisaneye
dönüştürülmüştür.

Bu, ülkemizdeki faşist tırmanışın son
basamağıdır.

Hemen her on yılda, 1960, 1971 ve niha-
yet 1980'de askeri darbeyle baskı rejimi
altına sürüklenmek istenen Türkiye halkı bu
karanlığı ergeç yırtacaktır.

Bugün, 12 Eylül 1980, Türkiye'nin istis-
nasız tüm demokrasi güçlerinin faşizme kar-
şı tek bir yumruk gibi birleşerek ortak sa-
vaş verme günüdür.

Dünyanın tüm demokrasi güçlerini, Türki-
ye halkının bu haklı mücadelesiyle dayanış-
maya çağırıyoruz.

DEMOKRASİ İÇİN BİRLİK
AVRUPA KOMİTESİ

**NATO'NUN
DARBESİ**

darbenin niteliđi

Demokrasi için Birlik - Avrupa Komitesi'nin 12 Eylül 1980 darbesinden hemen sonra dünya kamuoyuna beş dilde yayınladığı duyuruda da belirtildiği gibi, "Yıllardan beri faşist güçlerin yürüttükleri sistemli provokasyonlarla zemini ve bahanesi hazırlanan askeri darbe gerçekleştirilmiştir... Bu, ülkemizdeki faşist tırmanışın son basamağıdır."

"Milli Güvenlik Konseyi" adı altında darbeyi gerçekleştiren beş kişilik cuntanın daha ilk günden giriştiği uygulamalar, bu yargıyı doğrulayarak, darbenin açıkça faşist nitelik taşıdığını ve kurulan diktatörlüğün ise faşist bir diktatörlük olduğunu göstermektedir.

Ne var ki, tıpkı 12 Mart diktasının ilk dönemlerinde olduğu gibi, bu kez de, "ilerici"likleri kendinden menkul kimi çevrelerde, uluslararası sermayenin Türkiye'ye dayattığı bu faşist rejimi, "demokrasinin geleneksel savunucusu" "Türk Ordusu"-nun zorunlu bir müdahalesi" biçiminde nitelendirme eğilimleri kendisini tekrar göstermiş, hatta anti-fa-

şist güçlerin zamanında mücadele saflarına katılmak yerine, sonu belirsiz bir bekleme sürecine girmeleri ve pasifize olmaları sonucunu doğurabilecek boyutlara ulaşmıştır.

Türkiye bilimsel sosyalist platformunda yer alan bir hareket dahi, 12 Eylül darbesinin uluslararası bağlamını, sınıfsal niteliğini ve terör uygulamalarını ikinci plana iterek, cuntacı generaller arasındaki kişisel çelişkileri abartmak, bu noktadan hareket ederek 12 Eylül darbesini bir faşist darbe değil, "askersel darbe", kurulmakta olan rejimi de faşist dikta rejimi değil, "askersel dikta rejimi" olarak göstermek, hatta bu analizi kabul etmeyen diğer anti-faşist güçlerle eylemlerine girmek yanlısına sürüklemiştir.

12 Eylül darbesini sınıfsal açıdan yerli yerine oturtmak için, herşeyden önce, Üçüncü Enternasyonal'in artık klasik hale gelmiş olan faşizm tanım-lamasını göz önünde tutmak gerekir: Enternasyonal Yönetim Kurulu'nun Onüçüncü oturumunda faşizm şu şekilde nitelenmişti: "Mali sermayenin en gerici, en şovenist ve en emperyalist unsurlarının açık terörist diktatörlüğü."

Şüphesiz ki, bu nitelemeyi esas alırken, yine Üçüncü Enternasyonal'in Yedinci Kongresi'nin öngördüğü gibi; "faşizmin özel niteliklerini ve tek tek ülkelerdeki faşist diktatörlüğün çeşitli evrelerdeki çeşitli biçimlerini de incelemek ve hesaba katmak gerekli"dir. Herhangi bir ülkede faşist diktatörlüğün ilk terör uygulamaları "kan banyosu" biçiminde olmasa da, hatta kitleleri aldatmak için "tarafsız" yada "sınıflarüstü" bir görünümde ortaya çıksa da, sınıfsal bağlamı içinde o dikta, faşist bir öz taşıyor olmaktan kurtulamaz.

Kaldı ki, yine Enternasyonal 7. Kongresi, "faşizmin iktidara gelişinin bir burjuva hükümetini bir diğerinin olağan biçimde izlemesi değil, burjuvazinin sınıf egemenliğinin devlet biçimlerinden birinin -burjuva demokrasisi- yerini bir başka bi-

çiminin -açık terörist diktatörlük- alması olduğu"-nu da vurgulamıştır.

Gerçekten de bugüne değin, faşist diktatörlüğe doğru tırmanışta burjuvazinin sınıf egemenliğinin devlet biçimlerinden biri olan "burjuva demokrasisi" giderek daha da baskıcı bir uygulamayla rolünü oynamış ve 12 Eylül'ün koşullarını hazırlayarak gün yerini açık terörist diktatörlüğe bırakmıştır.

Komite'nin faşizm tanımlamasında sözü edilen mali sermaye, bugün yeryüzünde çokuluslu şirketlerin temsil ettiği ve Türkiye gibi kapitalizme bağlı ülkelerde de işbirlikçileri ve çıkar ortaklıkları bulunan uluslararası mali sermayedir.

Mali sermaye, Türkiye'de faşist diktatörlüğün ortamını bir yandan İMF'nin ekonomik dayatmalarıyla ve Washington'dan güdümlü Kontr-gerilla ve MHP gibi terör örgütlerinin provokasyonlarıyla hazırlarken, faşist darbeyi de yine Washington'dan güdümlü NATO'nun planları çerçevesinde ve NATO'nun emrindeki generaller aracılığıyla gerçekleştirmiştir.

Göstermelik "burjuva demokrasisi"yle sınıf egemenliğini sürdüren mali sermaye, daha baskıcı bir rejime, faşist diktatörlüğe geçmek gereğini neden duymuştur? Bu sorunun cevabı da, özellikle İran Devrimi'nden sonra Ortadoğu'da emperyalizm aleyhine bozulan kuvvet dengesinde ve ekonomik bunalım koşullarında Türkiye emekçi kitlelerinin ABD'ye bağımlılığa ve kapitalist sömürüye karşı daha bilinçli tavır almaya yönelmeleri olgusunda yatmaktadır.

Nitekim, Türkiye İşçi Partisi'nin daha 3 Şubat 1980'de yayınladığı "SORUNLARIMIZ-GÖREVLERİMİZ", TEK PARTİ-TEK CEPHE" başlıklı belgede faşist darbenin hazırlığı şöyle belirlenmişti:

"Emperyalist güçler artık sosyalist sistemi çepeçevre saran ve çeşitli andlaşmalar, üslerle kendilerine bağlı bir ülkeler zinciri oluşturma, sosyalist ülkelerin dünyanın öteki bölgeleriyle bağ-

lantılarını sınırlama olanağını yitirmişlerdir. Bunun yerine belirli bir bölgede kendine köprübaşı işlevi görecek bir yada birkaç ülke bulmak ve bu ülkeler aracılığıyla ekonomik, politik, askeri kontrolünü sağlamlaştırmak, emperyalizmin başvurduğu başlıca yöntem olmaktadır. Türkiye böyle bir işlev için elverişli bir ülke olarak değerlendirilmektedir. Emperyalizm, Türkiye'yi pençesinden kaçırmamak, daha da ilerisi, elinden gelirse bağımlılık ilişkilerini kesin uyduluk ilişkilerine dönüştürmek, çıkarlarını savunmak için en karanlık ve zalim yöntemlere başvurmaktan asla kaçınmayacağını belli etmektedir.

"Emperyalizmin soğuk savaş politikasına yeniden dönme istekleri, NATO'nun güçlendirilmesi ve İsrail, Mısır, Suudi Arabistan ve Türkiye'yi kapsayacak yeni bir askeri paktın oluşturulması planları ve özellikle Orta Doğu'da zedelenen emperyalist etkinliğin korunup geliştirilmesi yönündeki adımlar, Türkiye'nin emperyalizmin eskiden beri önem verdiği askeri ve politik konumuna daha da büyük bir değer katmıştır.

"Kapitalist ilişkilerin hayli gelişkin olduğu 40 milyonluk bir pazar, önemli bir tarımsal hammadde ve stratejik maden kaynağı, kredi ve özel yatırım alanı olarak uluslararası sermayenin azımsanmayacak bağlantılar kurmuş olduğu bir ekonomik merkez olmasıyla, Türkiye, emperyalizm için önemli bir sömürü potansiyelidir. Üstelik, Türkiye'nin ekonomik önemi sadece kendi potansiyelinden ibaret değildir. Türkiye'nin, emperyalizmin doğrudan ilişkiler kurmakta güçlük çektiği Ortadoğu ülkeleriyle Batı'nın kapitalist ülkeleri arasında bir 'halka' görevini üstlenebileceğini öngören ünlü 'halka teorisi' bütünüyle bir safsata sayılmamalıdır.

"Son birkaç yıldır, özellikle son bir yıldır Amerikan, Federal Alman, İngiliz devlet adamları ve NATO generalleri birbiri ardısıra Türkiye'ye a-

kın etmiştir. Emperyalist ülkelerin çeşitli diplomatik temsilcileri yoğun bir biçimde resmi ve resmi olmayan temaslar içindedirler. Buna karşılık, hükümet yetkililerinin, generallerin yurtdışı gezilerinin sıklaşması elbette bir raslantı değildir. Büyük patronların karşılıklı gezileri, daha doğrudan ilişki imkanı olarak değerlendirilmiştir.

"Emperyalist güçler, başta ABD emperyalizmi, yurdumuzda kısıtlı bir burjuva demokrasisinin varlığına bile karşıdırlar. Emperyalist merkezler, Brezilya ve Güney Kore'yi Türkiye'ye örnek göstermekte, yatırım olanaklarını ve kârlarını artıracak, kredilerini güvence altına alacak, Orta Doğu'daki çıkarlarına sadakatla bekçilik edecek bir zorba baskı ve sömürü rejimini ve daha da önemli olarak faşist bir yönetimi tezgahlamaya çalışmaktadırlar.

"Emperyalizmin Türkiye hakkındaki karanlık planları ve hazırlıkları, Türkiye içinde işbirlikçi, teknelci burjuvazi ve büyük toprak sahipleriyle elele, başlıca bu güçlerin desteklenmesi yöntemiyle uygulanan ortak bir saldırıdır. Dünyada gericiğin çıkar ve planları Türkiye'de teknelci büyük sermaye ve büyük toprak sahiplerinin, gerici faşist güçlerin çıkar ve planlarıyla çakışmaktadır.

"Türkiye'de kapitalizmin bunalımının derinleşmesi, büyük teknelci sermaye ve büyük toprak sahipleri açısından anti-demokratik baskıları, faşist bir diktatörlüğü gündeme getirirken, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi kitlelerin düzenden kopuşlarını, mücadeleciliklerini, bilinç düzeylerinin yükselmesini de birlikte getirmektedir. Faşist tirmanış yalnızca ekonomik bunalıma emperyalizm ve teknelci sermaye yararına çözümler bulma planının değil, demokratik gelişmenin önünün alınmamasının, işçi ve emekçilerin yükselen mücadelesinden duyulan korkunun bir sonucudur.

"Bugün büyük sermaye ve büyük toprak sahipleri temel hak ve özgürlüklerin, 1961 anayasasına de-

ğil, 1971 anayasasına bile aykırı, sözde yasalarla ortadan kaldırıldığı parlamenter görünümlü bir terör rejimi, yada açık faşist diktatörlük peşinde, ekonomik ve politik gücü tam olarak ellerinde toplamayı ve bu süreci kendi çıkarları doğrultusunda yeni bir aşamaya yöneltmeyi tezgahlamaktadırlar.

"Türkiye'yi koyu bir karanlığa boğmak isteyen, karşı karşıya bulunduğumuz hareket ve tehlike, 1960 öncesinin burjuva gericiliği değil, işbirlikçi tekeli sermayenin, büyük toprak sahiplerinin faşist hareketi, faşist tırmanıştır. Tezgahlanmak istenen, burjuva demokrasisine bile düşman, paylaşma kabul etmeyen bir açık diktatörlüktür. Burjuva iktidarında sıradan bir değişiklik değil, son tahlilde temel sınıflar bakımından tanımı aynı kalmakla birlikte, çok köklü, çok özel niteliklere sahip bir değişiklik söz konusudur. Yurdumuzun emperyalizme ekonomik, politik, askeri bağımlılık ilişkilerinin pekiştirilmesi faşizm tehlikesinin yapısal bir faktörüdür.

"Son yıllarda üç bine yakın kişinin yaşamını yitirmesine yolaçan siyasal cinayetler, yaralamalar, saldırılar, tam olarak, ancak bir çerçeveye oturtulduğunda açıklığa kavuşuyor. On milyonların henüz bilince ulaşmamış da olsa her fırsatta kendini belli eden öfkelerini kırabilmenin, saptırabilmenin, yılgınlık ve bezginlik yaratabilmenin bir aracı olarak siyasal terör, ancak ekonomik bunalmın ve toplumsal kutuplaşmanın ulaştığı boyutlarla birlikte gereği gibi kavranabiliyor. Tekelcilik ve emperyalist sömürü ile demokrasi düşmanlığı kopmaz bir bütündür."

Türkiye İşçi Partisi'nin 1980 başında yaptığı analizin ne kadar doğru olduğu 12 Eylül faşist darbesiyle ortaya çıkmıştır. "Burjuva demokrasisi" görüntüsü altında faşizan uygulamaları yoğunlaştıran emperyalizm ve yerli işbirlikçileri, son olarak erken seçim zorlamasıyla bir AP-CHP koalisyonu oluşturma girişiminde bulunmuşlar, ancak MSP'nin bu

yolu tıkayacak parlamenter engellemelere başvurması üzerine, 12 Eylül'de egemen sınıfların en vurucu baskı gücü olan orduyu sahneye sürmüşlerdir.

Bu, Ordu'nun faşist baskıyı açıkça uygulamak üzere sahneye ilk sürülüşü de değildir. 1971'in 12 Mart'ında da, yine büyük sermayenin istemleri doğrultusunda baskıları uygulamak üzere ordu kullanılmıştır.

Daha önceki broşürlerimizden birinde ayrıntılı biçimde açıklandığı gibi (Ulusal Savunma, No. 10, Kasım 1978), 1960 darbesinden sonra Ordu OYAK tuzağına düşürülerek, subay ve assubaylarıyla kapitalist işletmeciliğin ortağı durumuna getirilmiştir. Halen 5 milyar lira varlıklı bir finans holdingi haline gelen OYAK'ın 22 şirkette direkt, 8 şirkette ise dolaylı katılımı vardır. OYAK, aynı zamanda Renault, International Harvester, Mobil Oil gibi yabancı şirketlerle işbirliği halindedir. Böylesi bir işbirliği içinde bulunan gücün yapacağı bir darbenin, tekeli sermayenin karanlık planları dışında amaçlar güdebileceğini düşünmek de, art niyetlilik değilse bile, en azından safdilliktir. Nitekim, darbeden beş gün sonra, Cumhuriyet'in 17 Eylül 1980 tarihli sayısında yayınlanan bir haberde şöyle denilmektedir: "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ülkede bütünüyle yönetime elkoymasından sonra, kamu ve özel kesim işbirliğiyle askeri araç ve gereç üretimine yönelik askeri-sınai kompleks oluşturma çabaları hızlandırılmıştır. Özellikle kaliteli çelik, birleşik devre ve döküm temellerine dayalı sektörlerde dışarıya dönük üretim planlamasına gidilmesi öngörülmektedir. Türkiye'de mevcut teknolojik birikimin askeri-sınai komplekse olanak verecek düzeye eriştiği belirtilmiştir."

Bu askeri-sınai komplekste, OYAK dışında, Hava Kuvvetleri'ni Güçlendirme Vakfı, Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı ve Deniz Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı da yer almaktadır.

Kaldı ki, darbenin başını çeken Genelkurmay

Başkanı Orgeneral Kenan Evren, yılbaşından beri bütün ultimatomlarıyla ve çıkışlarıyla, hangi planlar çerçevesinde hareket ettiğini ortaya koymuştur.

General Evren'in ve diğer ordu şeflerinin faşist tırmanışa en önemli katkıları, 27 Aralık 1979'da verilip de 1980'in ilk günü açıklanan ünlü ultimatomla olmuştur. Bu ultimatomla bir yandan demokratik güçlere gözdağı verilirken, öte yandan da, emperyalizmin dayattığı ekonomik ve askeri önlemlerin bir an önce uygulamaya geçirilmesi konusunda burjuva partileri yöneticileri uyarılmıştır. Nitekim daha ultimatom'un telaşı devam ederken Amerikan heyeti hızla Ankara'ya gelmiş ve ünlü Silahlı İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmayla, Türkiye'de ABD üslerinin faaliyeti yeniden mümkün hale getirilmiş, Türkiye toprakları bir kez daha atom tarlası haline dönüştürülmüş, Orta Doğu ülkeleri yeniden silahlı tehdit altına alınmıştır.

12 Eylül darbesiyle sonuçlanacak olan militarist tırmanışta bir diğer önemli adım ise, 25 Haziran 1980'de Ankara'da açılan NATO Bakanlar Konseyi toplantısı olmuştur.

1960 yılından beri Türkiye'de herhangi bir üst toplantı yapmaya cesaret edemeyen, anti-emperyalist güçlerin tepkisinden çekinen NATO çevreleri, Evren Ultimatomu'ndan sonra hızlanan militarist tırmanıştan yararlanarak Ankara'da bir araya gelmişlerdir. (Söz konusu NATO Toplantısı'nın iç yüzünü ve Türkiye açısından getirdiği sorunları, ilerici Türkiye basınında çıkan incelemelerden alıntılarla bu broşürün ikinci bölümünde sunuyoruz.)

Yukarıda belirtilen ön hazırlıkların yanı sıra, 12 Eylül Darbesi'nin bir NATO darbesi olduğunun en somut göstergesi, darbenin tam Türkiye'de NATO Anvil - Express 80 askeri manevralarının başladığı gün gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Beş kişilik cuntanın üyelerinden Hava Kuvvetle-

ri Komutanı General Tahsin Şahinkaya, Washington'da Pentagon generalleriyle yaptığı esrarengiz görüşmeleri tamamlayarak darbeden tam bir gün önce Türkiye'ye dönmüştür. Aynı gün, altı NATO üyesi ülkenin askerlerinden oluşan 3 bin kişilik müttefik kuvvetleri "Varşova Paktı kuvvetlerinin muhtemel bir saldırısına karşı savunma provası" yapma bahanesi altında Türkiye'dedir.

Daha da önemlisi, Türkiye'de askeri bir darbenin yapıldığı daha Türkiye radyolarında cuntanın kendisi tarafından ilan edilmeden, ABD Dışişleri Bakanlığı, Batı basın ajanslarına, Türkiye'de bir askeri darbe yapıldığını duyurmuştur.

Kaldı ki, faşist cuntanın daha ilk bildirilerinde ve bizzat General Evren'in konuşmalarında egemen olan unsurlardan biri, NATO'ya ve Batı ittifakına bağlılığın sürdürüleceğinin ilanı olmuştur.

Darbeden Batı çevreleri öylesine memnun kalmışlardır ki, 13 Eylül 1980 tarihli Times Gazetesi: "Darbenin yapıldığı zamanı ve cuntanın açıklamaları, NATO'nun güneydoğu kanadının bu hassas bölgesindeki siyasal kaos durumundan endişe duyan müttefikleri son derece memnun etmiştir," diye yazmıştır.

Aynı tarihte International Herald Tribune Gazetesi ise şu yorumu getirmiştir: "Askeri darbelerin uluslararası istikrarın sağlanmasına katkıda bulunduğu pek görülmemiştir. Ancak Türkiye bu konuda bir istisna olduğunu gösterebilir."

Aynı gazete, ayrıca şu bilgileri de vermiştir: "Yeni Milli Güvenlik Konseyi'nin Genel Sekreteri olarak atanan ve kilit adamlardan biri olan General Haydar Saltık, NATO Komutanlığı'nın birçok seminerlerine ve değerlendirme toplantılarına katılmış olup, NATO kaynakları tarafından 'aşına bir tip' olarak nitelenmektedir."

Daha sonraki gelişmeler de, NATO'nun bu güvenilir adamının, Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği görevini de üstlenerek tüm ipleri elinde tuttuğunu göstermiş bulunmaktadır.

12 Eylül darbesinden hemen sonra, Pentagon generallerinin Türkiye ziyaretleri birdenbire yoğunlaşmış, örneğin NATO Avrupa Kuvvetleri Komutanı General Rogers Ankara'ya arka arkaya birkaç kez gelerek, Doğu Akdeniz ve Ege'de "istikrar"ın sağlanmasını amaçlayan Rogers Planı'nı cuntacı generallere kabul ettirmiştir. Bu arada, Başbakan Yardımcısı Turgut Özal da, ekonomik sorunları görüşmek üzere gittiği Washington'da Başkan Carter'ın Ulusal Güvenlik Başdanışmanı Zbigniew Brzezinski ile bu plan çerçevesinde görüşmeler yapmıştır.

— DARBENİN KRONOLOJİSİ —

- 18 Nisan 1979: Vehbi Koç, güçlü hükümet çağrısında bulundu.
- 5 Haziran 1979: Sabancı: "Durum çok kötüdür. Güçlü hükümetler çıkaracağız."
- 22 Temmuz 1979: Rahmi Koç: "Ülke yeni bir liderliğe susamışlık içindedir."
- 20 Eylül 1979: TÜSİAD Genel Sekreteri Güngör Uras: "Sendikaların bugünkü ekonomik ve politik güçleri karşısında ücretler düzenlenemez. Yeni yol gerekir. Bunu devlet açacaktır."
- 7 Ekim 1979: Selçuk Yaşar: "Kanunlar eskidi. Seçim, ceza, iş, vergi kanunları değişmelidir."
- 11 Kasım 1979: Hür Teşebbüs Konseyi, siyasi istikrar ve yeni ücret siyaseti istedi.
- 14 Aralık 1979: Odalar Birliği ücretlere tavan konulmasını istedi.
- 1 Ocak 1980: Generallerin Ultimatomu.
- 7 Ocak 1980: Vehbi Koç: "Ücretler ve fiyatlar bir an önce dondurulmalıdır."
- 9 Ocak 1980: Türkiye-ABD Silahlı İşbirliği Anlaşması.
- 24 Ocak 1980: IMF'nin dayattığı ekonomik önlemlerin uygulanmaya konulması.

Son olarak Türkiye ve Yunanistan dışişleri bakanlarının Washington'da bir araya getirilmeleri ve ardından da Napoli'de Yunan Genelkurmay Başkanı Gratiös'un NATO Avrupa Kuvvetleri Komutanı General Rogers'le görüşmesi, Rogers Planı'nın uygulanması konusunda son engelleri de ortadan kaldırmış ve Yunanistan'ın da NATO'nun askeri kanadına dönmesi gerçekleştirilmiştir.

Bir yandan NATO ve Pentagon çevreleri, kendi güvenilir adamları Orgeneral Saltık'ı kilit noktalara yerleştirirken, öte yandan IMF ve uluslararası

- 4 Şubat 1980: Okullara askerlik dersleri
- 16 Şubat 1980: General Evren: "Dış düşmanlar yerine iç hainlerle uğraşıyoruz. İstesek, bir ayda işlerini bitiririz."
- 13 Nisan 1980: ABD Genelkurmay Başkanı David Jones: "Türkiye, ABD'nin en sadık müttefikidir. Türk Ordusu'nun ülke bütünlüğünü koruma ve demokrasiyi yaşatma gayretleri takdire şayandır.."
- 20 Temmuz 1980: General Evren: "Hainler hakettikleri cezayı görecektir."
- 8 Eylül 1980: Ecevit: "Böyle giderse birisi düdüğü çalar..."
- 10 Eylül 1980: Hürriyet Gazetesi: "Mevcut liderlerden usandık."
- 11 Eylül 1980: Türkiye İşverenler Sendikası Başkanı Narin: "DGM'ler kurulmalıdır."
- 12 Eylül 1980: Evren Cuntası'nın darbesi...
- 13 Eylül 1980: NATO ve ABD çevreleri memnurluklarını açıkladılar.
- 15 Eylül 1980: İşadamları memnurluklarını açıkladılar.
- 16 Eylül 1980: Evren üretimin artırılmasını emretti. İSO Başkanı: "Evren Paşa'ya güvenimiz tam."

sı mali sermaye çevreleri de, daha ilk günden, düşürülen Demirel Hükümeti'nin başdanışmanı Turgut Özal'ın ekonomik ve mali konularda kilit noktaya getirilmesini dayatmıştır.

Askeri darbeden bir gün sonra, 13 Eylül 1980 tarihli Financial Times Gazetesi aynen şunları yazmıştır: "Türkiye geçen yıllarda uluslararası mali kurumlardan ağır borçlar almıştır. İMF'den alınan borcun miktarı 1,6 milyar dolar'ı, Dünya Bankası'ndan alınanlar ise 600 milyon dolar'ı bulmaktadır. Merkezleri Washington'da bulunan bu iki kuruluş da, dünkü darbeden sonra, Türkiye ile anlaşmalarının geleceği açısından herhangi bir telaş göstermemişlerdir. Gerek İMF, gerekse Dünya Bankası, Başbakan Demirel'in danışmanlarından bazılarıyla ve özellikle Turgut Özal ile yakın ilişkiler içinde olmuşlardır. Bu bakımdan, Turgut Özal'ın kaderi, İMF ve Dünya Bankası ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geleceği açısından belirleyici olacaktır."

Nitekim, Demirel Hükümeti silah zoruyla düşürüldüğü ve hükümetin başı "güvence altına" alındığı halde, bu hükümetin mali ve ekonomik işlerdeki başdanışmanı Turgut Özal yeni yönetimin başdanışmanlığı ile de görevlendirilmiştir. Yeni hükümetin kuruluşuna kadar fiilen başbakanlık görevini sürdüren Turgut Özal, Emekli Amiral Bülent Ulusu başkanlığında kurulan kukla hükümetin de başbakan yardımcılığına getirilmiştir.

Yeni pozisyonunu sağlama bağladıktan sonra Özal'ın yaptığı ilk iş Washington'a uçarak patronlarına yeni gelişmeler hakkında bilgi vermek ve yeni talimatlar almak olmuştur.

Esasen Amiral Ulusu'nun başkanlığındaki 27 bakanlıktan oluşan kukla hükümetin ağırlığını emekli generallerin yanı sıra, Zeyyat Baykara, Şahap Kocatopçu, Serbüent Bingöl gibi özel sektörün has adamları taşımaktadır.

Cunta Hükümeti'nin gerek programı, gerekse ilk

uygulamaları da, daha önceki sayfalarda açıkladığımız İMF dayatmaları ve Demirel Hükümeti'nin 24 Ocak kararları doğrultusunda olmuştur.

Bizzat Başbakan Yardımcısı Turgut Özal, bu programın başarıya ulaşabilmesi için en azından 5 yıla ihtiyaç bulunduğunu çeşitli konuşmalarında açıklamış bulunuyordu.

- Özel sektöre ağırlık verilerek yabancı sermayeye güvence sağlanması,
- Türk lirasının Batı finans kurumlarının istemleri doğrultusunda sürekli devalüe edilmesi,
- İşçi ücretlerinin dondurulması veya hiç değilse ücret artışlarının sınırlı tutulması,
- Tüketime sınırlandırılarak özel sektör yatırımlarına kaynak kaydırılması bu programın esaslarını oluşturmaktadır.

Bu programın uygulanmasına muhalefet edecek olan işçi sınıfı sendikal hareketini ve genel olarak demokratik hareketi susturmak ise, siyasal istikrarı sağlama bahanesi altında hinoğlu hince hazırlanmış terör ve sindirme planlarının uygulanmasıyla gerçekleştirilmek istenmektedir.

Cunta'nın iktidara el koyar koymaz aldığı ilk kararlardan biri, ilerici sendikaları yasaklamak ve grev hakkını askıya almak olmuştur. Grev halindeki 70 bin'e yakın işçiye silah zoruyla işbaşı yaptırıldığı gibi, 150 bin'e yakın işçiyi ilgilendiren toplu sözleşme görüşmeleri de durdurulmuştur.

DİSK'e bağlı sendikalar kapatıldığı ve yöneticileri kitlesel olarak gözaltına alındığı için, sendikalar ve toplu sözleşme ve grev yasalarında yapılacak antidemokratik değişikliklere karşı bir 15-16 Haziran direnişinin tekrarlanması daha baştan önlenmiştir.

Darbeden daha birkaç gün önce, Türkiye İşverenler Sendikaları Konfederasyonu başkanı Halit Narin, ekonominin canlandırılması ve üretimin yeni-

den artırılması için Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin yeniden kurulması gerektiğini söylüyordu. Cunta yönetiminin açıkladığı ilk projelerden biri de, olağanüstü mahkemeler kurulmasına ilişkindir.

Newsweek Dergisi geçen yıl yaptığı bir açıklamada, Türkiye'nin anket yapılan altmış ülke arasında sermayenin çıkarları açısından en tehlikeli üç ülkeden biri olduğunu bildirmişti. Demirel Hükümeti sırasında yabancı sermayeyi özendirmek için alınan bir dizi önleme rağmen yabancı sermaye gelişinde artış olmaması da, Türkiye'de siyasal istikrar olmamasıyla izah ediliyordu. Faşist darbe, "siyasal istikrarı sağlama" görüntüsü altında yabancı sermayeye kırmızı halı döşemektedir.

Yine aynı gerekçeyle grev ve toplu sözleşmeler yasaklanarak, yıllık enflasyon hızının yüzde 200'e yaklaştığı bir ülkede, işçilerin iki-üç yıl önceki ücretlerine yüzde 70'lik bir "zam" lütfedilerek, hem patronların elde ettiği artık-değer artırmakta, hem de dünya kamuoyu önünde "işçi ücretlerine bir kaleme yüzde 70 zam yapan cunta" görüntüsü yaratılmağa çalışılmaktadır.

Faşist cunta'nın iktidara elkoymasını haklı göstermek için ileri sürülen gerekçelerin başında, Türkiye'de beş yıldır süregelen ve beş bin'den fazla yurttaşın hayatına mal olan siyasal terör gelmektedir.

Hele 12 Eylül darbesinden birkaç gün sonra siyasal cinayetlerin sayısında hatırı sayılır bir düşüş olması, dünya kamuoyunda, hatta ilerici çevrelerde bile cuntacıların bu savına hak veren eğilimlerin doğmasına yolaçmıştır.

Bu, Türkiye'deki siyasal terörün "sağ-sol" çatışması olduğu biçimdeki yüzeysel değerlendirmenin ürünüdür.

Oysa, Türkiye'de siyasal terörü planlayan, teşvik eden ve tırmandıranın bizzat ordu genelkurmayındaki Kontr-gerilla Örgütü olduğu yeterince kanıtlanmıştır. Kontr-gerilla'nın amacı, İMF'si ve

NATO'suyla emperyalizmin Türkiye'ye dayattığı ekonomik, siyasal ve askeri planların uygulanmasına karşı çıkan demokratik güçleri ezmek için askeri faşist bir diktatörlüğün kurulmasına zemin hazırlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek uğrunda Türkeş'in MHP'si ve onun Bozkurtları yıllardan beri alabildiğince kullanılmıştır.

Darbe için gerekli ortam hazırlandıktan sonra, artık bu maşalara gerek kalmamıştır. Provokatörlerin ve profesyonel canilerin bir kısmı, ileride gerektiğinde tekrar kullanılmak üzere çekilmiş, çok afişe olan Türkeş ve benzerleri ise dünya kamuoyunda cunta'nın faşist olmadığını izlenimi yaratmak için tutuklanarak haklarında soruşturma açılmıştır. Ama, Kontr-gerilla olduğu gibi yerinde durmaktadır.

Şimdi artık provokasyon eylemleri değil, doğrudan direniş güçlerini ezmek için devlet kuvvetlerinin yürüttüğü silahlı operasyonlar gündemdedir.

Askeri mahkemeler bir celsede idam kararları vermeğe, beş kişilik cunta idam kararlarını onaylamağa ve silahlı eylemlere karışan gençleri asmağa başlamıştır.

Kitlelesel tutuklamaların kurbanlarınının 50 bin kişiyi aştığı, İstanbul'da mevcut askeri zıندانlara ek olarak Metris, Hasdal, Alemdağ ve Samandıra'da yeni tutukevleri kurulduğu, siyasal polis merkezlerinde işkencelerin yoğunlaştığı, temizlenmek istenen kişilerin emniyet müdürlüklerinin üst katlarından atılarak öldürüldükleri, daha sonra bunların "intihar ettiklerine" dair bildirimler yayınlandığı haberleri yoğunlaşmaktadır.

Haklarında sıkıyönetim mahkemelerince tahliye kararı verilen tutuklular bile, sıkıyönetim komutanları tarafından, "güvence altında tutma" gerekçesiyle aylarca gözaltında tutulmaktadır.

Daha önce sıkıyönetimce kapatılmış gazete ve dergilere ek olarak, cuntanın iktidara elkoyduğu gün üç günlük gazete birden kapatılıp radyo, tele-

vizyon, tüm yazılı ve sözlü haberleşme araçları sansür altına alınmıştır.

Kukla hükümetin programı ve getirdiği anti-demokratik yasa önerileri, yasama yetkisini gaspeden beş kişilik faşist cunta tarafından iki dudak hareketiyle onaylanmakta, demokratik hakları, sendikal hakları kuşa çevirecek ve Türkiye'de "parlamentar faşizm" in yasal temellerini atacak, faşizmi kurumlaştıracak adımlar teker teker atılmaktadır.

Bu koşullarda, 12 Eylül darbesini faşist bir darbe ve kurulmakta olan rejimi de faşist bir rejim olarak nitelemekten kaçınmak, olsa olsa, işçi sınıfına ve tüm demokratik güçlere hedef şaşırtmağa hizmet eder.

Halk düşmanı ve barış düşmanı niteliğini tüm siyasal, ekonomik, ideolojik ve askeri uygulamalarıyla ortaya koymuş bulunan, hele Doğu Anadolu'da Kürt halkına karşı uyguladığı kitlesel terörle "Atatürkçülük" adı altında şovenist bir baskıya girişmiş bulunan cunta yönetimi, sınıfsal niteliğiyle, faşist bir yönetimdir.

Başta işçi sınıfı olmak üzere tüm Türkiye demokrası ve barış güçleri, bugüne kadar sürdürdükleri anti-emperyalist, anti-faşist, anti-tekelci ve anti-şovenist mücadeleyi faşist cuntanın devrilmesi hedefine yöneltmeli, tek cephe halinde tüm güçleriyle o noktaya vurmalıdır.

**NATO'NUN
TIRMANIŞI**

SiA'nın içyüzü

-DEMOKRAT Gazetesi'nden-

Yazar ve Hukukçu Emin Değer, imzalanan Türk-Amerikan Savunma İşbirliği Anlaşmasına ilişkin görüşlerini DEMOKRAT'a açıkladı. 1971 yılında Yargıç Albay rütbesiyle görevli bulunduğu Milli Savunma Bakanlığı Hukuk Müşavirliği görevinden emekliye ayrılan ve siyasal davalarda savunma görevini üstlenen Emin Değer'in Türk-Amerikan ilişkileri konusunda ayrıntılı bilgileri ve *CIA, Kontr-gerilla ve Türkiye* adlı bir incelemesi bulunmaktadır. Türkiye'deki toplumsal muhalefetin baskıları sonucu Demirel Hükümeti'nin SiA'yı açıklamak zorunda kaldığına işaret eden Değer, Amerika'nın Orta Doğu'da Türkiye'nin de yer alacağı yeni güvenlik alanı oluşturmak istediğini ve bu amaçla Türkiye'deki toplumsal muhalefeti ezme yolunda girişimlerde bulunduğuna işaret etmektedir. Aşağıda Emin Değer'in DEMOKRAT'ın yönelttiği sorulara verdiği yanıtlar yer almaktadır.

DEMOKRAT: Orta Doğu'daki genel gelişmeler ışığında ABD'nin Türkiye'den beledikleri nedir?

M. E. DEĞER: Sorunuzu yanıtlarken Orta Doğu'nun önemi üzerinde durmak gerekecek. Bilindiği gibi Orta Doğu, dünyanın en önemli stratejik maddesi olan petrol yataklarının yereldiği stratejik önemde bir bölgedir. Orta Doğu petrol yataklarının bulunuşundan önce de burası emperyalizm için önemli bir bölge idi. Ancak çağdaş gelişmenin en önemli maddesi olan enerjinin, bugün petrole dayalı olması buranın önemini daha da artırmıştır.

ABD bugün Orta Doğu'yu, petrol yatakları nedeniyle ile denetimde tutmak istemektedirler. ABD özel sektörü, büyük ölçüde işletme hakkına sahip olduğu petrol yataklarının elden çıkmasını istemez. Bir yıl öncesine değin İran, Türkiye ve Arap Yarımadasını içine alan stratejik bir üçgenden söz edilirken, İran'ın devrimle emperyalizmden kopuşu, Afganistan olayları ve İslam dünyasındaki kıpırdanmalar ABD Emperyalizmi'nin Orta Doğu'daki güvenlik halkalarını param parça etmiştir. 1965 yılında ABD Dışişleri Bakanlığı'nın çıkardığı Bülten'in 695'inci sayfasında şöyle denilmektedir:

"Ancak, sadece Kuzey Amerika ile yada Batı yarım küresi ile yada Kuzey Atlantik Topluluğu (NATO) ile sınırlandırılmış savunma taktiklerinin artık güven ve refah sağlamayacağını biliyoruz.

"Dünya çok küçülmüştür, toprak ile, su ile, atmosfer ile bunları kaplayan uzay ile, yani dünyanın tümü ile ilgilenmeliyiz."

Bu sözler emperyalizmin değişmez ilkesini vurgulamaktadır. Birincisi, emperyalizm dünya egemenliğini kurmak istemektedir. İkincisi, birincisine bağımlı olarak yada bu amacı gerçekleştirmek için kurduğu güvenlik örgütlerinin yetmezliğini ve yeni güvenlik kuşakları kurmak gerektiğini vurgulamaktadır.

ABD'nin Türkiye ile ilgilenmesi sadece Türkiye'

nin kendi konumu dolayısıyla değildir yada gayri millî işbirlikçi- burjuvazinin deyimi ile ABD bizi dost olarak gördüğü için bizimle ilgilenmemektedir. Bizim güvenliğimiz, bizim gelişmemiz, bizim çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmamız için bize yardım etmemektedir. Eğer gayri millî burjuvazinin söyledikleri doğru olsa idi, otuz yıldır yardım gören Türkiye'nin silahlı kuvvetleri bugün yeniden yardıma muhtaç durumda olmazdı. Eğer halka yutturmak istedikleri yalan değil de gerçek olsa idi, Türkiye ekonomisi iflas içinde olmazdı. Eğer ABD bize, bizim çıkarımızı ön plana alarak yardım etmiş olsa idi ambargo uygulanmazdı. Ve eğer İran olayları ve Orta Doğu'daki emperyalizm aleyhine gelişmeler olmasa idi, ambargonun kaldırılmasını daha çok beklerdik. ABD Emperyalizmi son gelişmeler karşısında Türkiye'nin yeniden kazanılması üzerinde durmaktadır. Ama bu demek değildir ki, Türkiye'ye Türkiye için yaklaşmaktadır. ABD Orta Doğu'da kaybettiği İran'ın yerini onun kadar dolduracak (bu noktanın üzerine basarak yineliyorum. Çünkü Türkiye hiçbir zaman Şah'ın İran'ı kadar ABD'nin buyruğunda olmamıştır) ve Basra Körfezi'ni böylece denetlemeye olanak sağlayacak bir Türkiye istemektedir. Batılı basından öğrendiğimiz kadarı ile de Türkiye-Mısır ve İsrail üçgeninin ABD Emperyalizminin Orta Doğu'daki yeni güvenlik üçgeni olması istenilmektedir.

İşte tam bu sırada Savunma İşbirliği Anlaşması (SİA) gündeme gelmiştir.

İşte tam bu sırada Türkiye'de Anayasa ve rejimi, ABD'nin güvenlik halkasının zincirlerini parçalamayacak bir güvenceye alacak biçimde değiştirme önerileri gündeme gelmiştir. Aslında Anayasayı değiştirme önerileri 1965'ten beri hep gündemdedir.

Anlaşıldığı kadarı ile getirilmek istenen sistemin ilk amacı bir türlü susturulamayan toplumsal muhalefeti ortadan kaldırmaktır. Çünkü 1950'lerde

ve 1960'larda gizlilik içinde sürdürülen Türkiye-ABD ilişkileri ve sohbetlerde kararlaştırılan üs ve tesis verme ilişkileri, Türkiye'de bu toprağın her noktasına sahip çıkan toplumsal muhalefetin gelişmesi ile artık kapalı kapılar ardında yürütülememektedir. Türkiye'de hükümetler artık bu tür ilişkileri kamuoyuna açıklamak zorunda kalmaktadırlar. İncelendiğinde görülecektir ki, yeni Türkiye-ABD Anlaşması'nda, yani SİA'da Türkiye lehine hiçbir gelişme yoktur, ama Türkiye Hükümeti bu anlaşmayı kamuoyuna açıklamak zorunda kalmıştır. Bu sonuç, Türk solunun zaferidir. İşte Türkiye'deki rejim değişikliği de Türkiye'de sol'un belini kırmayı bu nedenle amaçlamaktadır. Toplumsal muhalefeti daha başlangıcında ezme girişimi demek olan 12 Mart başarıya ulaşamamıştır. Anayasa değişikliğine karşın ulaşamamıştır. O halde, sadece Anayasa'yı değiştirmek yetmemektedir, rejimi de değiştirmek gerekmektedir. İşte Demirel'in gayri milli burjuvazi adına emperyalizmin direktifleri doğrultusunda uyguladığı taktiğin amacı budur. Utanmadan açıkladıkları ülkeyi batı sermayesine açma girişimlerini, ülkeyi emperyalizmin denetimine verme girişimleri ile tamamlamak. Çünkü, sermaye girdiği yerde kendisi için güvenlik isteyecektir. Bu güvenliği elbet kendi düşüncesi ve denetimi doğrultusunda sağlamak ister. Batı sermayesine açılan Türkiye'nin, güvenlik yönünden de emperyalizmin denetiminde olması kadar doğal bir sonuç yoktur.

Bir de şu noktayı vurgulamak gerekir, ABD Orta Doğu'da kendi kendine yetebilecek bir Türkiye'nin gelişmesini istememektedir. Çünkü böyle bir Türkiye Orta Doğu'daki güç dengesini altüst etmekle kalmayacak, tüm gelişmekte olan geri bıraktırmış ülkelerin lideri durumuna geçecektir. O nedenle Türkiye'nin kendisine sürekli bağımlı kalmasını öngörmektedir.

Kısaca ABD, Orta Doğu'daki çıkarlarının bekçiliğinde, sürekli kendine bağımlı, kendi çıkarları

için kullanabileceği bir Türkiye modeli oluşturma çabasıdır.

Türkiye-ABD ilişkileri İkinci Paylaşım Savaşı sırasında başlamış ve 1947 Anlaşması ile ilk kez resmi kimliğe bürünmüştür. 1950 sonrası hükümetleri de Türkiye'yi tam anlamı ile emperyalizmin tuzağına atmışlardır. Denilebilir ki, Türkiye 30 yıldır emperyalizmin tuzağındadır. Kanımızca ABD'nin 1947 yılında sağladığı ve 1950'lerden sonra geliştirdiği yarara dayalı ilişkiler, ABD çıkarları açısından hiçbir sakınca yaratmamıştır. ABD Türkiye'de 1975'lerden önce nelerden yararlanıyorsa, 1975'lerden sonra da gizli de olsa aynı şeylerden yararlanmıştı. Bunların ABD'ye dayanan resmi açıklamaları her zaman yapılmaktadır. Yalnız 1975'ten sonra ABD'nin Türk Silahlı Kuvvetleri ile olan ilişkilerinde bir gerileme olmuş idi. Kanımızca anlaşma bu gerilemeyi eski yerine oturtmayı, ondan da öte, ilişkileri NATO'nun Orta Doğu'daki gelişmeler açısından üstleneceği görevleri de kapsayacak biçimde geliştirmeyi amaçlamaktadır. Anlaşma bir temel ve üç tamamlayıcı anlaşma metni ile uygulama anlaşmalarını kapsamaktadır.

Anlaşmalarda "iki hükümet arasındaki güven ve işbirliğini artırmak amacı ile" ibaresi sık sık kullanılmakta, egemen eşitlikten söz edilmekte ve dünya barışına böylece katkıda bulunduğu vurgulanarak barışın, yeterli bir savunma düzeyi ile sağlanabileceği ileri sürülmektedir. Temel anlaşmanın giriş bölümü "... Kuzey Atlantik Anlaşması alanının güvenlik ve savunmasına ilişkin yükümlülüklerin bilinci içinde," deyimi ile önceki anlaşmalarda olmayan yeni bir kavram getirmiştir. Bu kavramın açık anlamı şudur: ABD Türkiye'deki üsleri bu anlaşmaya dayanarak herhangi bir Orta Doğu Harekati'nda kullanabilecektir. Bu anlaşma ABD'ye bu hakkı vermektedir. Çünkü Orta Doğu'daki gelişmeler Kuzey Atlantik Anlaşması alanının güvenlik ve savunmasını tehlikede sayacak nitelikte görülebilir;

NATO'nun son toplantılarında bu konu dile getirilmiştir.

ABD, bu anlaşmaya dayanarak Türkiye'deki üsleri daha rahat ve kolaylıkla kullanacaktır. Bundan böyle herhangi bir Türkiye Hükümeti, üslerin ve öteki ABD teşkilatlarının kullanılmasını engelleme görüntüsü içinde olmayacaktır. Çünkü NATO Bakanlar Kurulu yada NATO'nun yetkili organları Arap Yarımadası'ndaki, İran'daki yada Basra Körfezindeki herhangi bir olayı "Kuzey Atlantik Anlaşması alanının güvenlik ve savunması" için sakıncalı gördüğü an Türkiye bu karara uymak zorundadır. Kanımızca anlaşmanın getirdiği en ağır yükümlülük ve bağımlılık burada yatmaktadır. Ve ABD'nin Türkiye'den beklentilerinin en önemli bölümü de buradadır.

Doğal olarak ulaşılan bu nokta, gelecekteki Türkiye Cumhuriyet Hükümetleri'nin yada gerçek bir bağımsızlık için Türkiye halkının batıdan tam anlamıyla kopmasını da beraberinde getirmektedir.

Temel anlaşmanın birinci maddesindeki hüküm, geçmiş uygulamalar ve biraz sonra sunacağım bir belge ile birlikte değerlendirildiğinde daha iyi anlaşılır.

Bu hükme göre:

"Taraflar ekonomik ve sosyal gelişmelerini arttırmak için egemen eşitlik ve karşılıklı yarar temelinde dayanarak işbirliğini sürdüreceklendir." Şimdiye kadarki uygulamalar göstermiştir ki, bu karşılıklı ilişkiden Türkiye hiçbir yarar sağlayamamıştır. Eğer sağlamış olsa idi, NATO yetkilileri "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin savaştan uzak durumda olduklarını" söylemezlerdi. Eğer sağlamış olsa idi, otuz yıldır yardım gören Türk ekonomisi bugünkü batağa saplanmazdı. "Egemen eşitlik" deyimlerinin de ne anlama geldiğini geçmiş uygulamalarda gördük. Johnson'un İnönü'ye yazdığı mektuptaki direktif ve ambargo olayları egemen eşitlik sözcüklerinin aldatma olduğunu göstermiştir.

Sosyal ve ekonomik ilişkilerin ise amacı, bizim

resmi bir yayınıımızda, Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün "T.C. Devlet Teşkilatı Rehberi 1972" şöyle vurgulanmaktadır:

"Birleşik Amerika'daki hür müesseseleri yaşatmanın ancak bütün dünyaya şamil bir hürriyet davası içinde mümkün olabileceği inancı ile az gelişmiş memleketler halklarına kendi kaynaklarını geliştirmek, hayat standartlarını iyileştirmek ve sorumluluklarını anlamış idareler kurmalarını sağlamak üzere sağlam plan ve programlara dayanan iktisadi kalkınma için kendi kaynaklarını harekete getirme çabalarını sosyal ve iktisadi alanlarda, ABD'nin diğer görevli teşkilatı arasında, yardımda bulunmaktadır" (T.C. Devlet Teşkilatı Rehberi 1972, Sayfa 872).

Temel anlaşmanın 2. maddesindeki şu hüküm, anlaşmanın ne ölçüde ciddiyet ve gerçeğe dayandığını anlatmaya yeter. "... sağlam bir ekonomiye dayandığı gerçeğini kabul ederek..."

Yalnız savunma değil, bir ülkenin tüm varlığının sağlam bir ekonomiye dayandığı gerçektir. Ancak Türkiye ekonomisinin, ABD emperyalizminin tuzağında geçen otuz yıl sonra ulaştığı bugünkü durum, iflas etmiş bir ekonomi ile savunmanın hangi ölçüde sağlam olacağı gerçekten düşünülmeğe değer. Şu halde diyebiliriz ki, savunmamız hiçbir zaman sağlam olmayacaktır. Yada sağlam olmak için bir desteğe gereksinilmektedir. Bu destek de emperyalizmin desteğidir. ABD emperyalizmi ise, desteği hangi koşullarda yapacağını yukarıya aktardığımız Devlet Teşkilatı Rehberi'nden alınmış olan ABD'nin kuruluş amacını belirleyen paragrafla bize kabul ettirmiştir.

Bize yapılacak yardımın amacı bellidir: Birleşik Amerika'daki "hür" müesseseleri yaşatmak.

Birleşik Amerika'daki hür müesseseleri yaşatmak için, Türkiye'de "... sorumluluklarını anlamış idareler kurulmasını sağlamak ... gerekir". Bu sorumluluğun kime ve nereye karşı olacağı bellidir.

Amaç Birleşik Amerika'daki hür müesseseleri yaşatmaktır. Yani tekelleri yaşatmaktır. Emperyalizmin tekelleşme döneminde tekellere yardımcı olmaktır.

Anlaşmanın 3. maddesi "... iki hükümet arasındaki karşılıklı güvenlik işbirliğinin güçlendirilmesi amacı ile, Birleşik Devletler Hükümeti savunma malzemesi hizmetleri ve eğitimi sağlamak için elinden gelen her türlü çabayı gösterecektir" hükmünün gerçek anlamı ile değerlendirilmesi şöyle olabilir: Bu hüküm gayri ciddidir. Çağımızda her şeyin nasıl ve hangi yöntemle yapılacağına saptanması yapılırken, "bir ülkenin savunması ile ilgili bir konuda elinden gelen gayreti gösterecektir" şeklinde bir sözleşme hükmünün başka türlü nitelenmesine olanak yoktur.

Yani Türkiye Cumhuriyeti Birleşik Amerika Devletleri'ne, "Benim savunmam için şunlar şunlar gereklidir," diyecek. ABD, geçmişte olduğu gibi bu kez de "Ben seni çok seviyorum dostum, sen şöyle aslansın, böyle kaplansın ama, çabama karşın sonuç alamıyorsan kusur bende değil, ben sözleşmenin hükmü gereği elimden gelen çabayı gösteriyorum," diyecektir. Sözleşme işte böylesine çok önemli konuda ciddiyetten uzak hükümler taşımaktadır.

"... Yardım sağlamak üzere elinden gelen her türlü gayreti göstermeyi taahhüt eder" ibaresi ise Tamamlayıcı Anlaşma'nın 1. maddesinde de vardır. Yukarıda değindiğimiz gibi, bunun anlamı açıktır: ABD istediği zaman, istediği kadar ve kendi istediği şeyleri verecektir. Vermek istemedikleri için tekrar "elimden gelen çabayı gösteriyorum ama, olmuyor," diyecektir.

Sözleşmelerdeki en ilginç ve komik yada gayri ciddi deyimlerden birisi de şudur: "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ABD Hükümeti'nin belirli Türk Silahlı Kuvvetleri Tesislerinde müşterek savunma tedbirlerine katılmasına izin verir".

Bu, gerçek anlamda büyük bir aldatmacadır. Bir milletin onuru ile alay etmektir. Herkes bilmekte-

dir ki, Türkiye'deki üs ve tesisler ABD kuruluşlarıdır. Bunun da ötesinde sözleşmenin öteki hükümleri ile bu hüküm tam bir çelişki halindedir. Şimdi bunları saptayalım.

3 numaralı tamamlayıcı anlaşmanın tümü incelendiğinde şu sonuçlar çıkar:

Tesisler ve üsler ABD'nindir. Neden mi? Eğer bunlar Türkiye Cumhuriyeti'nin iseler ve biz onları kullanmak için izin veriyorsak, sözleşme sonunda yada sözleşmenin bozulması halinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne verilmesi söz konusu olan kullanma hakkı nedir? 3 numaralı tamamlayıcı sözleşmenin 7. maddesinin 2 numaralı paragrafı "Bu tür taşınmaz malların Birleşik Devletler tarafından kullanımının sona ermesini müteakip kullanım hakkı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ne geçecek ve eğer varsa bakiye değeri, geçmiş uygulamalar dikkate alınarak karşılıklı mutabakat ile tespit edilecektir..." Yani ABD kullandığı araç ve gereci Türkiye Hükümeti'ne satacaktır. Bundan önceki sözleşmelerde bu hüküm daha açıktı. Bu kez biçimsel bir davranışla, özde bu tesisler ve mallar Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nindir de, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, ABD Hükümeti'ne kullanma hakkı lütfetmiştir, gibi bir izlenim verilmek istenmiştir.

Yalnız araç ve gereçle kalmıyor parası ödenecek konular. Aynı maddenin son cümlesi şöyledir: "Söz konusu mallara, temel tesisat sistemleri ve binalara sürekli olarak eklenmiş veya yerleştirilmiş diğer sabit eşya da dahil olacaktır."

Şimdi sormak gerekir. Bu tesisat Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin değil miydi? Biz kullanma hakkını ABD'ye vermemiş miydik? O halde hangi nedenle sözleşme sonunda bu malzemeyi parasını ödeyerek bize devrediyorlar.

DEMOKRAT, 29/30 Mayıs 1980: "SİA ve Toplumsal Muhalefeti Ezme Girişimlerinin Aynı Döneme Gelişi Rastlantı Değildir."

savaş tehdidi

-Güneşli Dünya'dan-

1970 yıllarının sonlarına kadar uluslararası politik alanda en belirleyici unsur yumuşama idi. Soğuk savaş ortamı giderek geçmişe karışıyor, barış içinde yanyana yaşama, uluslararası ilişkilerde temel yasa haline geliyordu. Son yıllarda ise en başta yayılcı ABD çevreleri olmak üzere, NATO'ya egemen güçler nükleer silahlanmada yeni bir tür başlatma evresine girdiler. Dünyayı balıklama tehlikeli geçmişe daldırmak, tarihi gerisin geriye götürmek, yumuşama eğilimini yok etmek amacıyla ellerinden geleni yapıyorlar.

ABD VE NATO NÜKLEER SAVAŞ TEHLİKESİNİ ARTIRIYOR

Mayıs'ın ilk haftasında NATO nükleer planlama grubu Norveç'te toplandı. Fransa, İzlanda ve Lüksemburg'un katılmadığı toplantıda, İngiltere, İtalya, Belçika ve Hollanda, Amerikan nükleer fü-

zelerinin topraklarına yerleştirilmesi konusuna olumlu yanıt verdiler. Böylece 1979 Aralık NATO toplantısında alınan Avrupa'ya nükleer füzeler yerleştirilmesi konusundaki kararların uygulanmasına ve Avrupa topraklarına 572 füzenin yerleştirilmesine yeşil ışık yakıldı.

Bu toplantıda ayrıca, NATO Avrupa Müttefik kuvvetleri Başkomutanı General Rogers NATO ülkelerini nötron bombası ile silahlanmaya ve ordularını kimyasal silahlarla donatmaya çağırdı. ABD savaş bakanı Brown son zamanlarda İngiliz ordusunun kimyasal savaş eğitimini hızlandırmış olmasından övgüyle söz etti. NATO, Sovyetler Birliği'nin kimyasal ve bakteriyolojik silahlar geliştirdiğini öne sürerek, Afganistan'da kimyasal silah kullanıldığı gibi uydurma haberlerle kendi kimyasal savaş hazırlıklarına zemin hazırlamaya çalışıyor.

ABD emperyalizmi dün Vietnam, Kamboçya, Laos halklarına karşı kullandığı yığınsal kırım silahlarını bugün de Afganistan ve İran halklarına karşı kullanıyor. ABD'nin İran'a karşı saldırısı sırasında Tahran'daki ABD Büyükelçiliği yakınlarında bir jip dolusu kimyasal bomba bulunmuştu.

Nisan ayı sonlarında da Afganistan'da benzer bir olay gerçekleşti. O günlerde Afganistan güvenlik kuvvetlerinin durdurmak istediği bir otobüsten ateş açılmış, çıkan çatışmada otobüsteki tüm karşıdevrimciler ölmüştü. Olayda önemli olan otobüsün taşıdığı yükü. Otobüs Pakistan'dan sızdırılan kimyasal bombalarla doluydu. Bombaların üstünde bir "dost"un imzası vardı: "Made in USA, California".

İşte ABD bir yandan fiilen saldırılarını sürdürürken, öte yandan da yeni kararlarla dünyadaki müttefiklerini Orta Avrupa'daki güçler dengesini kendinden yana değiştirme, sosyalist ülkelere ve SSCB'ye karşı üstünlük sağlama planlarına ortak etmek istiyor. Ancak Avrupa'daki müttefiklerinden her alanda beklediği desteği görmüyor.

ABD - AET ÜLKELERİ İLİŞKİLERİ

ABD, ne Afganistan, ne İran, ne de olimpiyatlar konusunda Avrupa ülkelerinden umduğu kadar destek bulamadı. Görüş ayrılıkları, Fransa Devlet Başkanının Varşova'da yaptığı gezi ve FAC Devlet Başkanı H. Schmidt'in Haziran sonu gerçekleştireceği SSCB gezisine ilişkin olarak Carter'in gösterdiği sert tepkiyle daha da suyüzüne çıktı.

Bugün Fransa dışında AET ülkelerinin tümü NATO içinde ABD'nin egemenliği altındadır; Batı Avrupa topraklarına yeni nükleer füzelerin yerleştirilmesi konusunda, silahlanma harcamalarını arttırma konusunda ABD'nin taleplerini kabul etmişlerdir. Ancak Orta Doğu'da barış ve güvenliğin sağlanması kendi ülkelerinin çıkarları açısından da yamsal önemi vardır. AET ülkeleri petrol gereksinimlerinin % 80'ini Orta Doğu ülkelerinden sağlamaktadırlar; AET ülkelerinin büyük tekellerinin Orta Doğu ihracatının değeri ABD'ninkinden daha yüksektir. Bu bölgedeki "sıcak durum" bu ilişkileri etkileyecek, AET ülkelerini ABD petrol tekellerine bağımlı kılacaktır. Kaldı ki başta Fransa olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinin kimi gerçekçi politikacıları ABD'nin saldırgan, halkların işlerine karışma politikasının Orta Doğu'da ve uluslararası alanda onu giderek yalıtıldığını, öte yandan dünya halklarının Arap ve Filistin halklarıyla dayanışmasının güçlendiğini görüyorlar. Bu politikayı tümüyle desteklemenin kendileri için de iflas olabileceğini değerlendiriyorlar. AET ülkeleri devlet başkanlarının Venedik'teki zirve toplantısında Filistin konusunda ABD'nin doğrultusunda olmayan, FKÖ'nün de Ortadoğu'daki barış görüşmelerine katılmasını öngören bir kararın çıkmasını nedenleri bunlardır.

Oysa ki Carter'i çok kızdıran, bu devletlere gözdağı vermeye yönelen bu karar, Camp-David Anlaşmasına tümüyle karşı olmayıp, onun yanısıra ö-

nerilmiş bir çözümdür. Bu konuda bir açıklama yapan FKÖ, Filistin halkının öz devletini kurma hakkı da içinde olmak üzere tüm yasal haklarının tanınmadığı, FKÖ'nün Filistin halkının tek temsilcisi olarak kabul edilmediği, İsrail'in işgal ettiği Arap topraklarından çekilmesinin istenmediği bir önerinin Orta Doğu sorununun adaletli çözümlüyle ilişkili olmadığını söylemiştir.

EMPERYALİZM SAVAŞ HAZIRLIĞINDA

Haziran'ın 12'sinde ABD askersel bütçesi Amerikan Senatosu'nda onaylandı. Buna göre ABD, mali bütçesinin % 30'una yaklaşan bir kısmını silahlanma için harcayacak. Emekçi yığınların sırtından çıkacak olan 170 milyar dolar silaha yatırılacak. Bunun hemen ardından Pentagon Nevada Eyaletinde şimdiye kadar yapılmış olan en büyük hava manevralarına başladı. Manevralarda 500 saldırı denemesi yapılacak; yabancı toprak işgali denemeleri özellikle İran koşullarına uygun olarak hazırlanan alanlarda uygulanacak. Önümüzdeki ay içinde ABD Orta Doğu'ya 7 savaş gemisi, tank, zırhlı birlikler ve her türlü cephane gönderiyor. 200.000 kişilik acil vurucu güç oluşturuyor. NATO Genel Sekreteri Luns, ABD'nin Basra Körfezi hazırlıklarının barışa hizmet ettiğini söylüyor.

ABD emperyalizmi "Sovyet tehlikesi" umacısıyla askersel alanda donanırken, dünyanın dört bir yanında güçlü ve aynı derecede donanmış dostlar da arıyor kendisine.

Bu müttetiklerden biri Japonya. Japon militarist çevreleri ABD silahlı kuvvetleriyle sıkı ilişki içinde çalışıyorlar. Japonya'da 140'ın üzerinde ABD üssü ve burada yerleşmiş 48 bin ABD askeri var. 1965'te Vietnam'ı işgal eden ABD Birliği Japonya'daki Okinawa Üssünden gitmiştir. Bugün 260 bin kişiyi bulan bu ordu, Japon vergi yükümlülükleri-

ne 2 trilyon "yen"e maloluyor. Japonya'da bugün 230 şirket askersel sanayi üretimiyle uğraşiyor; Tokyo'da her yedi firmadan biri savaş aracı üretiyor.

ABD emperyalizmi Japonya'yı, emperyalizmin saldırgan politikasına aktif olarak katmayı, ABD, Japonya ve Çin'in askersel-politik faaliyetlerini eşgüdümlü kılmayı istiyor. Bu kapsam içinde ikili, üçlü görüşmeler son sıralarda daha da hızlanmış bulunuyor. Çin'le ABD arasındaki işbirliği, Kamboçya ve Afganistan olaylarında açıkça ortaya çıktı. Çin yönetimi NATO'nun varlığını ve silahlanmayı artırmanın, Basra körfezinin güneydoğusundaki Diego Garcia adasındaki ABD üslerini, Güney Kore'den ABD askerlerinin çekilmemesini destekliyor. Pekin yönetiminin militarist, yayılcı politikası saldırgan emperyalist çevrelerin politikalarıyla uyuyor; 1980 başlarında Çin Batı'yla ilişkilerini daha da geliştirdi. Çin devlet adamları Japonya, ABD ve Batı Avrupa ülkelerini ziyaret ettiler. Mondale, Brown dahil birçok ABD yöneticisi Çin'e geldi; Japonya Başbakanı Ohira Çin'i ziyaret etti.

ABD emperyalizminin Ortadoğudaki en önemli temsilcilerinden biriye İsrail. İsrail Devleti kurulduğundan bu yana en büyük desteği ABD'den ve sonra sırasıyla FAC ve dünya siyonist örgütlerinden görüyor. İsrail bütçesinin % 60'ı silahlanma, savunma ve güvenlik harcamalarına ayrılıyor.

İran'da Şah rejiminin düşmesiyle bu önemli bölgede güçlü bir kalesini yitiren ABD, yalnızca İsrail'e dayanarak bölgede dengeyi koruyamayacağını görünce İsrail'le Mısır arasında Camp-David anlaşmasını tezgahladı; bu çerçevede Mısır'a olağanüstü silah akmaya başladı ve Mısır yönetimi tümüyle ABD'nin kuklası haline geldi.

Bugün Mısır'ın 16 milyar doları aşan dış borçlarının büyük bölümünü ABD'ye olan borçları meydana getiriyor. E. Sedat, ABD emperyalizmine ve büyük yabancı tekelere olağanüstü kolaylıklar sağlaya-

rak, İMF'nin isteklerinin tümünü kabul ederek onlardan geniş kapsamlı borç alabiliyor. Yapılan gizli anlaşmalar çerçevesinde ABD, Mısır askersel üslerinden ve havaalanlarından istediği zaman yararlanacak; Sina'da gözleme üssü kuracak ve Mısır ordusuyla ortak manevralar yapacak.

ABD silah tekellerinin iyi müşterilerinden biri de ırkçı Güney Afrika Cumhuriyeti. İki Okyanusun birleştiği önemli bir deniz yolu üzerinde bulunan ve Afrika kıtasının en gelişkin sanayiine, çok değerli madenlere sahip bu ülkedeki ırkçı rejimi korumak, onu sosyalizme yönelen Afrika ülkelerine karşı vurucu güç olarak kullanmak amacıyla başta ABD olmak üzere emperyalist ülkeler gizli-açık destek veriyorlar, ekonomik ve askersel gücünü artırıyorlar. Güney Afrika askersel bütçesini 5 yılda 5 kat artırdı. Son 5 yılda ABD'den 500 milyon dolarlık silah satın aldı. Başta ABD olmak üzere emperyalist silah tekellerinin bu ülkede 150'ye yakın silah üretme patenti var. NATO ülkelerinin yardımıyla ırkçı rejim ARMSCOR adlı büyük bir silah tekelini kurmuştur; nükleer silahlara sahip bir devlet haline gelmek üzeredir.

DAHA ÇOK SİLAH, DAHA AZ İŞ, EKMEK, ÖZGÜRLÜK

Bugün Avrupa'da, Amerika'da, dünyanın dört bir yanında süren emperyalizmin silahlanma yarışının bir avuç tekeli dışında kimseye faydası yoktur. Bilimsel teknik devrimin dev kazanımlarından barışçıl amaçlarla yararlanmak varken, kaynaklar silahlara gidiyor. Silahlara giden kaynak ne kadar fazla ise, o kadar kısıyor insanların, geniş emekçi yığınların insanca yaşamından...

İşte ABD'nde, silahlara ayrılan fonlar arttı, işsizlik de artıyor. Bugün ABD'nde 15 milyon işsiz var. Son bir ay içinde 166 bin kişi işsiz kaldı.

İşte FAC'nde... Yeni ölüm füzelerinin büyük bir bölümünün yerleşeceği FAC'nce bir milyon işsiz var. Bunlara ödenen tazminatların yükünü çalışan insanlar çekiyor. Yüksek otomatizasyon, çalışma koşullarının ağırlığı nedeniyle işçilerin % 40'ı erken emekliye ayrılıyor.

İşte İngiltere'de... Gericici hükümet yeni ölüm füzelerine ülke topraklarında yer bulup, askersel araç-gerecini yenilemeye girişirken, işsizlerin sayısı 1,5 milyona ulaşıyor.

İşte İsrail'de... Her dört aileden biri fakirlik çizgisinin altında yaşıyor; enflasyonun yıllık oranı % 120'yi aşıyor.

İşte Mısır'da... Toplam işgücünün üçte biri, yani 3,5 milyon insan işsiz geziyor; diğer Arap ülkelerinde çalışan Mısırlılar sayısı ise 2 milyonu buluyor.

İşte Brezilya'da, Uruguay'da, Arjantin'de, Kolombiya'da, Şili'de ve gericici rejimlere sahip pek çok Latin Amerika ülkesinde insan haklarının yok edilmesi pahasına silahlanma harcamaları on yıl içinde üç kat artıyor. Askersel harcamalar bütçenin % 30-40 oranında bir kesimini oluştururken, işsizlik olağanüstü boyutlara ulaşıyor, gerçek ücretlerin ortalaması giderek düşüyor. ABD emperyalizmine bağımlı cuntalar insan kaniyla yaşıyor. Şili cuntası 30 bin kişinin canını aldı; Nikaragua'da Somoza zamanında 50 bin kişi öldürüldü; Guatemala'da 1963 darbesinden bu yana 30 bin kişi öldürüldü; Uruguay'da 1973 askersel darbesinden bu yana 2 milyon 700 bin nüfusun 400 bini dışarıda, sürgünde yaşıyor. Geçtiğimiz günlerde sürgündeki Uruguay yurtseverleri rejimi protesto amacıyla açlık grevine geçtiler.

Emperyalizmin silahlanma yarışının kendi yaşam koşulları pahasına olduğunu giderek, daha geniş yığınlar görüyorlar ve protesto seslerini yükseltiyorlar. BM Genel Sekreteri Waldheim, dünyada insanlığı, 1 dakikada 1 milyon dolara malolan silah-

lanma yarışına karşı geniş bir kampanya açmaya çağırıyor. Kuşkusuz bugün dünyamız 1920, 1930, 1940 yıllarının dünyası değildir. Çağdaş emperyalizm tehlike olmaktan çıkmamış olmakla birlikte, emperyalist ve antiemperyalist güçlerin orantısı öylesine değişmiştir ki, gericilik artık dilediği gibi, gelişigüzel insanlığın kaderiyle oynayamıyor. Sosyalist sistem dünya barışsever güçleri kararlı savaşımalarını sürdürdükçe emperyalistler herşeyi kendilerine göre değiştiremeyecekler.

Geçtiğimiz ay içinde de dünya barışsever güçleri bu konuda çokyönlü ve geniş çevrelerden yükselen girişimlerini sürdürdüler.

Uluslararası Parlamenteler Barış Konferansı sonunda kabul edilen belgede, tüm dünya parlamenterlerini silahsızlanmaya öngören olumlu, yapıcı tüm önerileri desteklemeye çağırdı.

Batı Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin gençlik kolları NATO'ya ve silahlanmaya karşı çıktı.

Fransa Devlet Başkanı Giscard d'Estaing ve Finlandiya Cumhurbaşkanı Unko Kekkonen kesinlikle yumuşamanın sürdürülmesinden yana olduklarını açıkladılar.

İngiltere İşçi Partisi, nükleer silahlanmaya ve özellikle NATO'nun Brüksel kararlarına karşı kampanya başlattı. Ülkedeki barışsever güçler ve İngiliz İşçi Partisi, İngiliz hükümetinin yeni nükleer füzeler yerleştireceği iki üssü saptama kararını sert bir biçimde protesto ediyorlar.

Hollanda komünistleri nükleer silahlanmaya karşı savaşı yoğunlaştırma kararı aldılar.

CGT ve Demokratik Alman Sendikalar Konfederasyonu arasında yapılan görüşmelerden sonra yayınlanan bildiri de tüm Avrupa sendikaları NATO'ya ve silahlanmaya karşı savaşıma çağrıldı.

Sosyalist ülkelerin parlamenterleri Minsk'te yaptıkları silahsızlanma, yumuşama, barış konferansında silahsızlanma yolunda somut adımların atılmasını ve yumuşama sürecinin sürdürülmesini is-

tediler. Tüm dünya parlamenterlerini barış ve silahsızlanma uğrunda savaşıma vermeye çağırdılar.

Dünya Demokratik Kadınlar Federasyonu Genel Sekreteri Mirjam Vire-Tuominen tüm ulusal kadın örgütlerini, emekçi barışsever kadınlarını, NATO'nun silahlanma, gerginliği artırma politikasına karşı etkin eyleme çağırdı.

Brüksel'de NATO üyesi ülkelerin Barış Komitelerinin düzenlediği ortak toplantı çalışmalarını tamamladı. Yayınlanan bildiriye, Avrupa ülkeleri arasında silahsızlanma yönünde somut adımların atılmasını amaçlayan bir Avrupa konferansının toplanması önerildi. NATO ülkelerinin derhal silahsızlanma görüşmelerine geçmesi gerektiği bildirildi. Saptanan istemler bir delegasyon tarafından NATO karargahı sekreterliğine sunuldu.

"NÜKLEER SAVAŞ TEHLİKESİ, NATO VE TÜRKİYE"

Nisan ayı başında Avrupa Komünist ve İşçi Partileri'nin Barış ve Silahsızlanma için yapılan Paris Toplantısı'nda SBKP Merkez Komitesi Sekreteri Boris Ponomaryov, NATO ülkelerinin nükleer savaş tehlikesini artırma girişimleri üzerinde önemle durdu. ABD'li bilim adamlarının nükleer silahların nelere yolaçabileceğini kanıtlayan belgelerinden aktarmalar yaptı.

ABD bilimadamlarına göre büyük bir kent üzerinde patlayan 20 megatonluk bir termonükleer bomba kent merkezindeki her şeyi, tüm canlıları yok edip, geride derin bir çukur bırakacaktır; patlama merkezinden yaklaşık 10 km uzaklıktaki tüm insanlar ışık hızıyla hareket eden ısı dalgaları nedeniyle ölecekler; rüzgarlar nükleer serpintileri 24 saat içinde yüzlerce km uzağa taşıyacak. Böylesi bir oluşum bir saat içinde tamamlanıp kuzey yarımküredeki yaşamın çoğunu yok edebilir.

Daha geçenlerde bilgisayarların bir hatası yü-

zünden Pentagon hava kuvvetlerinin nükleer silahlarla donatılmış füzeleri alarma geçti ve uçuşa hazırlandı. Sözümona bilgisayarlar SSCB'nin ABD'ye karşı saldırıya geçtiği yolunda sinyal almış. Üstelik son yedi aydır böylesi hatalar yüzünden 3. kez alarma geçiyorlar. Anlaşılan ABD bilgisayarları da Washington yöneticilerinin "Sovyet tehdidi", "kuzeyden gelen tehlike" düşlerine göre programlanmış, böylesi bir hatanın ABD bombardıman uçakları ve füzeleri bizzat saldırıya geçtikten sonra anlaşılması ise yeryüzünü nükleer mezarlığa çevirecek bir 3. Dünya Savaşı demektir.

Bütün bunlar Türkiye'yi yakından ilgilendiriyor. Böylesi bir savaşa Türkiye istese de istemese de çekilecektir. Çünkü Türkiye'de NATO ve ABD üsleri vardır ve buralarda nükleer silah vardır. Bunların da kontrol düğmeleri Pentagon'un elindedir. Demirel yönetimi imzaladığı SİA anlaşmasıyla işte bu ölüm üslerinin yurt topraklarımızda kökleşmesine razı olmuştur. Demirel yönetimi, Türkiye'yi bölgemizde ABD emperyalizminin ve NATO'nun kalelerinden biri yapmak niyetindedir. Ve işte, NATO'ya karşı ülkemizde ve bölgemizde yükselen tepki hiçe sayılarak, NATO Bakanlar Konseyi toplantısı hafta içinde Ankara'da yapılıyor. NATO Bakanlar Konseyi'nin yirmi yıllık bir aradan sonra ilk kez yaptığı, bölgemizde bir gövde gösterisi niteliğindeki toplantının evsahipliğini üstlenen Demirel yönetimi, Batı'lı bağlaşıklarına sadık bir dost olduğunu yine kanıtlayacak.

Geçtiğimiz hafta içinde, bu halk düşmanı yönetime karşı, CHP tarafından bir gensoru önergesi yöneltildi. Ancak gensoru, hükümet düşerse ulusal çıkarlar korunacak mı, ABD üsleri kapatılacak mı, ikili kölelik anlaşmaları yırtılacak mı, bunlardan hiç söz etmiyor. Üstelik, CHP sağ yönetimi, Demirel yönetimini ulusal onurumuzu beşparalık etmekten ötürü suçlamak bir yana bütün bunları tezgahlayan, halkımızı toptan bir yıkım eşliğinde tu-

tan AP'ye işbirliği teklif ediyor. Ağızlarından "iç barış, faşizmin önünde en büyük engel olma" sözlerini hiç düşürmeyen Ecevit ve CHP sağ kanat yöneticileri, NATO'lara, ABD emperyalizmine bağlı kalınarak, tekelci, gerici çevrelerle işbirliği yapılarak ülke içinde barışın korunamayacağını hâlâ mı göremiyorlar.

Oysa, parlamento içindeki ve dışındaki demokrasi güçleri, geniş yığınlar, CHP'nin kendi tabanında yer alan emekçi kesimler, Demirel iktidarının serüvenci, teslimiyetçi NATO'culuk politikasına karşı çıkıyorlar. Bugün Türkiye'de bu savaş yanlısı politikayı destekleyenler bir avuç tekelci burjuvazi ve onların yordakçılarınıdır. Onlar ABD emperyalizminin silahlanma yönündeki girişimlerini bile yetersiz buluyorlar. Gün geçmiyor ki tekelci basında, özellikle Tercüman'da burjuvazinin kalemşörlerinin "SSCB Akdeniz'e inecek, ABD silahlanma yarışında ağır gidiyor" diye dertlenen çarşaf yazıları çıkmasın.

Bunlar, NATO'culuk politikasının canı ucuz, yaşamı pahalı yaptığını yaşayarak öğrenen Türkiye emekçi yığınlarını ne yazsalar inandıramazlar. AP-CHP işbirliği ve buna benzer burjuva partilerinin koalisyonları da ülkemizi NATO ve İMF reçetelerinden öteye bir yere götüremeyecektir. Onlar ancak sömürü ve baskı düzeninin çarklarını onarırlar.

Dünyada ve yurdumuzda barış ve demokrasi savaşımı, kararlı antiemperyalist, antitekelci tavır almaktan geçiyor; bu tavrı alanların eylem birliğinden geçiyor. Onursuz, uğursuz emperyalist bağımlılığı burjuvazinin hükümetleri değil, tüm demokrasi güçlerinin örgütlü birliği kıracaktır.

*"Nükleer Savaş Tehlikesi, NATO ve Türkiye",
Güneşli Dünya, 26 Haziran 1980, s. 12-13.*

tehlikeli girişimler

-Yürüyüş Dergisi'den-

25 Haziran 1980'de Ankara'da başlayan NATO Konseyi toplantısı ABD'nin bir süredir giriştiği antitetant politikada, salt bölge barışı açısından değil, dünya barışı açısından da son derecede tehlikeli bir aşama olarak görünmektedir.

NATO Konseyi'nin, 20 yıl aradan sonra toplantı yeri olarak yeniden Türkiye'yi seçmesi, kuşkusuz, basit bir raslantı değildir. Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin "NATO Konseyinin bu defa Ankara'da toplanması, Ortadoğu'daki komşu ve dost ülkeler açısından bir sakınca teşkil etmemektedir. Çünkü Türkiye, Ortadoğu bölgesindeki tek NATO üyesi olarak Ortadoğu ülkelerinin ve komşularının sorunlarına karşı NATO'nun anlayış göstermesi için çalışmıştır ve bundan sonra da çalışacaktır. Türkiye'nin dış politika ilkeleri bu amaca yöneliktir. Bu sebeple komşu islam ve Arap ülkelerde tedirginlik yaşanması için hiçbir gerekçe yoktur," şeklindeki beyanı ise bu konudaki haklı kuşkuları gidermekte

zerrece yeterli olmamakta, tam tersine duyulan kuşkuları daha da artırmaktadır.

Gerçekten de Dışişleri yetkililerinin gazete-lerde yer alan bu beyanı, herşeyden önce NATO Konseyi toplantısının açıklanan gündemi ile çelişmektedir. Gündem, bu topluluğun Ortadoğu, İran, Basra Körfezi, Afganistan ve Hint Okyanusu ile ilgili saldırgan niyetlerini en açık şekliyle dile getirmektedir. Toplantı yeri olarak bizzat Ankara'nın seçilmiş olması ise, yine açık bir biçimde Türkiye'nin saldırı hazırlanan ülkeler karşısındaki jeopolitik konumundan - hele Demirel azınlık iktidarının yedi aylık dönemi içinde ülkeyi yeniden ABD ve NATO'ya kayıtsız şartsız bağımlı kılan, ona Orta ve Yakınoğu'nun ABD hegemonyasına direnen halklarına karşı çok daha saldırgan işlevler yüklemeye hazırlayan gerici dış politikasından kaynaklanmaktadır. Demirel azınlık iktidarının bu gerici dış politikasının ne zaman, nasıl oluştuğu ve bugün hangi tehlikeli evreye gelip dayandığı, en somut ve yadsınması güç kanıtlarıyla ortadadır. Demirel azınlık iktidarının bu gerici dış politikasının ne zaman, nasıl oluştuğu ve bugün hangi tehlikeli evreye gelip dayandığı, en somut ve yadsınmazı güç kanıtlarıyla ortadadır. Demirel azınlık iktidarı ve onun iç ve dış destekçileri, haklarına giderek artan ölçülerle sahip çıkmaya başlayan, bu amaçla da yeni bir düzene yönelen geniş halk kitlelerinin ileri hareketini, ancak ülkede yaşamın her alanında istikrarsızlık yaratarak, üstesinden gelinemeyen yapısal krizi körükleyerek, demokratik temel hakları rafa kaldırarak frenleyebileceği inancındadır. Bu bunalım ve kaos politikasının somut kanıtları, bile isteye yaratılan, körüklenen, çözümsüz olduğu kanısı uyandırılmaya çalışılan, bu yüzden de, doğal olarak kaynağına inimlemeye özen gösterilen terör yangınında ve kuşkusuz buna bağlı olarak ilk günlerden başlayarak benimsenen teslimiyetçi dış ilişkilerde en açık biçimiyle gözlen-

mektedir. Demirel azınlık iktidarı'nın yedi ay gibi nisbeten kısa bir sürede bugüne kadar hiçbir güçlü iktidarın açıkça cesaret edemediği ölçüde ABD ve NATO'ya bağımlılık yönünde geri adımlar atmasını ABD yönetiminin bir süredir benimsediği saldırgan antidetant politikası çerçevesi içinde görmek gerekmektedir. ABD'nin dünya ölçüsünde sömürü düzenini sürdürmesinin gün geçtikçe güçleşmesi, Carter yönetimini yeniden kaba kuvvete başvurma hevesine itmiştir. Bu çevrelere hakim olan düşünceye göre, sömürü olanaklarının sürekli ve karşı konulmaz bir biçimde kısıtlanmasının kaynağında detant bulunmaktadır. Bu yüzden Carter yönetimi Batı Avrupa, Orta ve Yakınoğu başta olmak üzere hemen tüm bölgelerde nükleer şantajdan, silahlı müdahaleye uzanan dört başı mamur bir antidetant politikası oluşturulmasının hazırlığı içindedir. İki karşıt sistem arasındaki kaçınılmaz savaşın askeri olmayan bir çerçeve içinde sürmesi şeklinde tanımlanan detant'ın, istenildiğinde, tek yanlı olarak bozulması ise, halihazır güçler dengesinde pek mümkün görünmemektedir. Çünkü detant'ın tek alternatifini savaşır. Nükleer bir savaşı başlatmak da yokolma riskini göze almadan kimse için mümkün değildir. Bu yüzden detant, yukarıda da vurgulamaya çalıştığımız gibi, istenildiğinde tek yanlı olarak vazgeçilebilecek bir politika değil, güçler dengesinden kaynaklanan ve çağımız politikasını derinden etkileyen yaşamsal önemde bir olgudur.

Ne var ki ABD yönetimi zaman zaman, dünya uluslarının sömürüye karşı doğal tepkileri karşısında panige kapılmakta, bu yüzden de, denenmiş, ama uluslararası yaşamı bozmaktan, savaş tehlikesini artırmaktan öte işe yaramadığı ortaya çıkmış bulunan soğuk savaş yöntemlerine başvurmaktadır.

Yakın tarihin acı deneyleri, soğuk savaşın ABD için çıkar yol olmadığını göstermiştir. Soğuk savaşın uluslararası ilişkilerde yarattığı yıkımı onarmak ise hiç de kolay olmamıştır. Ne var ki, tüm

direnmelere karşın detant, sonunda kendisini kabul ettirmiştir. Nitekim, çok geçmeden barış içinde bir arada yaşamının ilkeleri, devletlerarası ilişkilerde gittikçe ağırlığını duyuran ilkeler olmuş, bu eğilim 1975'de Helsinki'de imzalanan Sonuç Belgesi ile daha güçlenmiştir. Helsinki Konferansı, aynı zamanda politik detantın askeri detantla, giderek gerçek bir silahsızlanma ile tamamlanması gereğini dayatmış ve bu konudaki çabalar Sovyetler Birliği'nin belirleyici katkısıyla stratejik saldırı silahlarını sınırlayan SALT II anlaşmasının imzalanmasıyla sonuçlanmıştır. Ne var ki bu, aynı zamanda ABD'nin savaş çlgınlarının detant yönünde atılan olumlu adımları köstekleme girişimlerinin de başlangıcıdır. Güçlü asker-endüstri ortaklığının etkisindeki çevrelerin de baskısıyla Carter, SALT II anlaşmasının altındaki imzası bile kurumadan, yeni bir silahlanma hummasına yol açacak yönde kararlar alarak ilerde daha da yoğunlaşarak artacak olan antidetant kampanyaya ilk yeşil ışığı yakmıştır.

Gerçekten de, SALT II'nin ABD Kongresi tarafından onaylanmasını önceleyen bu dönemde, asker-endüstri ortaklığı güdümündeki çevreler güçlü kitle iletişim araçlarının da katkısıyla ABD ve dünya kamuoyunda gerçek bir savaş psikozu yaratmayı başarmışlar, gerektiğinde yalana da başvurarak antidetant politikanın ABD yönetimine hakim olmasını sağlamışlardır. "Küba'da bir Sovyet muharip tugayı'nın varlığı" konusunda ileri sürülen iddialar, bu beyin yıkama döneminin çok geçmeden bütünüyle düzmece olduğu anlaşılan büyük yalanları arasındadır.

Silahlanma yarışından milyarlarca dolar vuran güçlü asker-endüstri ortaklığının, barış ve detant yönündeki somut kazanımlarla tehlikeye düşen silahlanma yarışını yeniden başlatmayı amaçlayan soğuk savaş girişimleri, çok geçmeden Carter yönetiminin resmi politikası haline gelmiş ve bu politi-

ka bizzat Carter yönetimi tarafından Batı Avrupalı müttefiklerine de dayatılarak evrensel boyutlara ulaştırılmıştır. NATO Konseyinin 12 Aralık 1979'da Brüksel'de düzenlenen toplantısında alınan, modernizasyon kisvesi altında Batı Avrupa'ya, bölgedeki nükleer dengeyi bozarak yeni silahlanma yarışları kışkırtan üstün nitelikli nükleer silahlar yerleştirilmesi kararı, Afganistan olayının da alabildiğine istismarıyla daha da yoğunlaştırılan soğuk savaş politikasının önemli öğelerinden biridir. Sovyet tehdidi umacısının temellendirildiği Sovyet askeri gücü ise, ABD için, amaca göre değerlendirilen bir olgudur. Örneğin ABD, müttefiklerini yüreklendirmek için bu gücü, kimi zaman azımsamakta, kimi zaman da, özellikle silahlanma yarışı tehlikeye düştüğünde, aşırı ölçülerde abartmaktadır. Oysa silah üstünlüğü arayan, toplumların tarihsel gelişmesini silah zoruyla önlemeye çalışan, silah ticaretinden milyarlar vuran Sovyetler Birliği değil, bizzat ABD'dir. Savunma Bakanı Brown, bunu açıkça söylemekte sakınca görmemektedir. ABD Savunma Bakanı ülkesinin amacının "NATO'nun 1980 ortalarına kadar Varşova Paktı'na karşı üstünlük sağlaması" olduğunu açıklamıştır. "Belli ve uygun koşullarda Sovyetler Birliği topraklarındaki askeri hedeflere stratejik silahlar aracılığıyla darbe indirmek" ABD'de yakın zamana kadar ciddi ciddi tartışılan bir konu olmuştur. Sovyetler'in ellerinin armut devşirdiği varsayımı üzerine temellenen bu görüşün, hiç bir sağlıklı çözülemeye dayanamayacağı, kuşkusuz, açıktır. Ne var ki, bu ABD çevrelerinin insanlığı bir anda yokedebilecek nitelikte olan nükleer bir savaş, böylesine hafife almaları, söz konusu çevrelerin sorumsuzluğunu göstermesi bakımından ibret vericidir. Bu arada, ikide bir yanlış alarm vererek dünyayı nükleer bir savaşın eşiğine getirip götürülen USA yapımı bilgisayarların varlığını da, deşsetle anımsamamak olanaksız. Sömürü olanaklarının

gittikçe kısıtlanması bu ülkede, salt insanlarda değil, bilgisayarlarda da öfke ve şaşkınlık yaratmaktadır.

ABD yöneticilerinin sağlıklı bir silahsızlanmanın gerçekleştirilmesi için gerekli olan halihazır güç dengesini kendi lehlerine bozma çabalarına NATO'yu da araç olarak kullanma planları ise, detanta karşı girişilen komplonun son derecede tehlikeli öğelerinden birini oluşturmaktadır. ABD yönetimi Washington'un çıkarlarını NATO ülkelerinin çıkarlarıyla karıştırma alışkanlığı ile "şimdi tüm dünya NATO'nun çıkar alanı içindedir" demekte ve bu saldırgan stratejiyi NATO üyelerine her türlü baskıya başvurarak kabul ettirmeye çalışmaktadır.

Bu, adım adım gerçekleştirilmek istenmektedir. Washington, NATO üyelerine savunma bütçelerini arttırmalarını, topraklarına yeni nükleer silahların yerleştirilmesini dayatmıştır. Bu konuda tereddüte düşen üyeleri ise tehdit ve şantaj yoluyla hizaya getirmiştir. Son olarak Federal Almanya Şansölyesi Schmidt'in, Sovyetler Birliği'nin NATO'nun Avrupalı üyelerine orta menzilli füzelerle ilgili olarak yaptığı görüşme çağrısı doğrultusundaki girişimi ABD'nin sert tepkisiyle karşılaşmış ve Carter barış girişimine kalkışan Şansölye'ye, Venedik zirvesinde haddini bildirmiştir. Başkan d'Estaing'in son derecede olumlu karşılmasına rağmen Sovyetlerin iyi niyet kanıtı olarak Afganistan'dan önemli sayıda asker çekmeleri de, yine Washington tarafından, kuşkusuz "barış kışkırtıcılığı" sayılarak reddedilmiştir. Ne var ki, Washington'un tüm baskılarına karşın, Batı Avrupa'nın kimi gerçekçi yöneticisinin antidetant kampanyaya dirençleri bütünüyle kırılmış değildir. Batı Avrupa kamuoyunda Avrupa topraklarına yerleştirilecek yeni ABD füzelerine karşı direnç giderek güçlenmektedir. Ancak, bununla ABD'nin antidetant politikadan kolay kolay vazgeçeceği de sanılmamalıdır. Nitekim Washington

13-14 Mayıs'ta Brüksel'de Dışişleri ve Savunma Bakanlarının katılmalarıyla düzenlenen NATO Konseyi toplantısında üye ülkelerin direncini kırarak, onları Orta ve Yakınoğu'yu hedef alan macera politikasına bulaştırma yönünde yoğun çaba harcamıştır. Toplantıdan sonra yayınlanan bildirin 24 paragrafından 7'si "Güney Batı Asya'daki yeni stratejik duruma" hasredilmiştir. Oysa aynı bildiri "bu bölgenin NATO'nun çıkar alanı dışında bulunduğu" söz etmektedir. Durumu kurtarmak için sonunda ilginç bir formül bulunmuştur. Böylece hem NATO'nun yasal çerçevesi içinde kalınmış hem de bu alanın dışındaki sorunlara da sahip çıkmıştır. Bu ilginç formülün sergilendiği paragraf aynen şöyledir: "Diğer ülkelerin bakanları ABD'nin Güneybatı Asya'daki sorumluluklarından doğan ek yükleri sırtlamak için her şeyi yapmayı kabul etmişlerdir." NATO bu yolla, çıkar alanı dışında kalan İran, İran Körfezi, Afganistan, Hint Okyanusu ve Ortadoğu bölgelerinde ABD'nin izlediği ve sürdürme kararında olduğu macera politikasında açık bir biçimde taraf olmaktadır. ABD'nin NATO üyelerinden Hint Okyanusu'na deniz gücü göndermelerini istemesi, yukarıdaki kaygıların gerçekliği konusunda kuşkuya yer bırakmamaktadır.

NATO, ORTADOĞU VE TÜRKİYE...

Ankara toplantısı, ABD'nin bu bölgelerdeki macera politikasına NATO'nun da sürüklenmesi planlarının gerçekleştirilmesinde önemli bir evre olarak görünmektedir. İran'ın kaybindan sonra ABD ve NATO'nun "Güney kanadının en önemli ülkesi" sayılan Türkiye'nin, toplantı yeri seçilmiş olması, bu bağlam içinde, daha da anlam kazanmaktadır.

Sovyet yazarı Vladlen Kuznetsov, ABD'nin antidetant kompleksiyle ilgili olarak Temps Nouveaux'un son sayılarından birine yazdığı bir yazıda ilginç

bir noktaya değiniyor. Yazara göre Başkan Carter, "Birliğin Durumu" ile ilgili mesajında "Dünya'yı olduğu gibi kabul etmek zorundayız," demektedir. Oysa bugün, Beyaz Saray dünya'yı sadece "Pax americana"nın optiğinden görmektedir. Ne zaman bir ülke emperyalizmin boyunduruğundan kurtulup bağımsızlığına kavuşsa yada emperyalizmin etki alanından çıkmayı başarsa ABD'nin yönetici çevreleri "eyaletlerinden" birini kaybetmişçesine dövünmekte, öfkelenmektedirler. Çin Hindi'ndeki üç ülkenin kaybını, bu yüzden hâlâ içlerine sindirememişlerdir. Angola, Etyopya ve Nikaragua için de aynı şeyi söylemek mümkündür. Gerçekten de yine yazarın belirttiği gibi Amerikan başkentinde "bana ait olanla", "başkasına ait olan" birbirinden pek ayırdedilmemektedir. ABD'nin yönetici çevreleri dünyanın çeşitli bölgelerinde, halkların devrimci kurtuluş savaşlarının nesnel gelişme süreci karşısında paniğe kapılmaktan kendilerini kurtaramamaktadırlar. Bu yüzden de detantı, çoğunlukla, halihazır statüko'nun, yani evrensel sömürü düzeninin devamı olarak görmektedirler. Bugün yeniden kışkırtılmaya çalışılan soğuk savaşın kaynağında Washington'un bu sağlıksız, giderek hastalıklı tepkisi bulunmaktadır. ABD Savunma Bakanı Harold Brown'un "İran körfezinde söz konusu olan, ABD ve müttefiklerinin ekonomik ve politik refahıdır" şeklindeki sözleri, Washington'un bu hastalıklı zihniyetini kanıtlayan ilginç örneklerden sadece biridir. Bugün söz konusu tepkinin adım adım gerçekleştiği görülmektedir. İran Körfezi denizden abluka altına alınmış, bununla da yetinilmeyerek bu ülkeye silahlı müdahalede bulunulmuştur. İsrail ve Mısır aşırı ölçüde silahlandırılmış, bölgede emperyalizmin yeni ileri karakolları durumuna getirilmiştir. Pakistan ise Afganistan'a karşı girişilen saldırıların sıçrama tahtası yapılmıştır. Washington şimdi Ankara toplantısıyla NATO ülkelerini de bölgedeki macera politikasına getirmenin hesabındadır.

BARIŞ GÜÇLERİ DETANTI KORUYACAKTIR

Türkiye'nin böylesine ciddi gelişmeler sırasın-da Demirel azınlık iktidarının yönetiminde bulunması büyük bir talihsizlik olarak ortaya çıkmaktadır. Demirel azınlık iktidarı ülkemizi barıştan koparıp ABD'nin ardında, hatta onun da önünde maceraya atmak için coşkulu çaba içindedir. Demirel azınlık iktidarının bu konuda aldığı yol, çoklarının sandığından fazladır. İMF'ye kayıtsız şartsız bağlılığın yanısıra SİA anlaşmasıyla ABD'ye ülkemizi -haberi bile olmaksızın- nükleer savaşa sokabilecek ölçüde ödünler verilmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın eski üst yöneticilerinden Richard J. Barnet'in *The New York Times Magazine*'de yayınlanan yazısında, ABD'ye kayıtsız şartsız bağlanmanın ne anlama geldiğini en açık seçik biçimiyle vurgulaması son derecede ilginç görünmektedir. Barnet, "Rusya ve Amerika: İki Dev" başlığı altında yayınlanan incelemesinde ABD'nin ulusal güvenliği ile ilgili hakim düşüncenin 40'lı, 50'li yılların soğuk savaş stratejilerinin düşüncelerinin bir devamı olduğu görüşünü ileri sürmekte ve bunları üç önemli temele oturtmaktadır:

1. Askeri dengenin kollanması. Yani Sovyetler Birliği yada başka her ülke karşısında daha fazla nükleer başlığa ve daha gelişmiş teknolojiye sahip olmak.
2. Tüm dünyada halihazır statüko'daki herhangi bir değişikliğe silah zoruyla karşı koymak için yardımcı anlaşmaları ayakta tutmak.
3. Askeri üsler, silah yardımı, özel sektör yatırımları, gizli operasyonlar, uluslararası para fonu gibi kuruluş ve özel bankalar aracılığıyla tüm dünyada varlıklarını sürdürmek.

Barnet'in ileri sürdüğü düşüncelerin şaşmaz kanıtlarını ise İran'ın Washington'un İran'da sürdürdüğü marifetlerini belgeleriyle açıklamasında

bulmak mümkündür: "Elçilikten Washington'a yollanan bir rapor şöyle diyor:"

"ABD, yedek parça yollamayı reddederek İran'ın bütün hava operasyonlarını durdurabilir. İran'ın F-14, F-15 yada Phoenix füzesi gibi karmaşık silah sistemlerine başlaması o ölçüye varmıştır ki, bundan sonra başka bir satıcıya yönelmesi imkansızdır."

Demirel azınlık iktidarı ABD ile SİA anlaşmasını imzalamakla bu tehlikelere bütünüyle sırt çevirmiştir. Yakın geçmişte ABD tarafından uygulanan ambargoyu tümüyle unutarak, ülkenin boynunu yeniden, hem de misli görülmemiş ölçüde, ABD ve NATO'ya uzatmıştır. Ama bütün bunlara rağmen yine de ABD ve NATO'ya yaranmak mümkün olmamıştır. Mehmet Ali Birand'ın Milliyet gazetesinde yer alan izlenimlerinde Savunma Bakanı Birincioğlu'nun çaresizlik içindeki şu sözleri ibret vericidir: "NATO ülkeleri böylesine önem verdikleri Türkiye'nin savunma araçları konusundaki kritik durumuna, tüm uyarılara rağmen seyirci kalmakta devam etmektedirler." Birincioğlu özellikle bu noktayı vurgulayarak, "Arkadaşlarıma ivedi kelimesinin Türkçedeki anlamıyla sizin dilinizdeki anlamı arasında bir fark olup olmadığını sordum. Aynı olduğu yanıtını aldım," diyor.

ABD etki alanı içinde yer alan ülkelere çeşitli biçimlerde baskı yapmaktadır. Bazen silah yardımı keserek, bazan da silah ve yedek parça sağlamayı sürüncemede bırakarak.

NATO Konseyi'nin 25 Haziran 1980'de Ankara'da başlayan toplantısı yukarda aktarmaya çalıştığımız bağlam ve düşüncelerin ışığında yorumlanmalı. Özellikle büyük dikkatle izlenmelidir. Söz konusu olan ülkemizin, bölgemizin, giderek tüm dünyanın barış ve güvenliğidir.

Hüseyin Baş, "ABD, NATO, Türkiye ve Tehlikeli Girişimler", *Yürüyüş*, 1 Temmuz 1980, s. 8-9.

darbe getiren toplantı

-Yürüyüş Dergisi'den-

3 Mayıs 1960 günü İstanbul'un Belediye Sarayı'nda yapılan NATO Bakanlar Konseyi toplantısı dönemin Demokrat Parti Hükümeti'ne hiç de "şans" getirmemişti. Bu toplantıdan bir ay geçmeden Demokrat Parti yöneticileri İstanbul'da Yassıada'da hiç istemedikleri bir yaz tatiline çıkmak zorunda kalmışlardı...3 Mayıs 1960 günü dönemin Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu toplantıyla ilgili görüşlerini açıklarken, Başbakanı Adnan Menderes'in toplantıya katılmamasından duyduğu üzüntüyü belirterek, yapılan protesto gösterilerini yeriordu: "Bencil siyasi menfaatler peşinde koşan bir avuç genç, NATO prensiplerine sadık olan Türk milletinin azim ve tesanüdüne tesir edemez."

NATO Bakanlar Konseyi ve ardından gelen olaylar belki de Türkiyeli politikacıların bilinçaltılarına garip bir korkunun yerleşmesine neden olmuştur. Bu yüzden yirmi yıla yakın bir dönemdir hiçbir Türkiye Hükümeti NATO Bakanlar Konseyi toplantısının Türkiye'de yapılması konusunda talepte bulunmamıştır.

Demirel Hükümeti "gidip gitmemesinin" tartışıldığı şu günlerde NATO Bakanlar Konseyi toplantısını yirmi yıl sonra Türkiye'de yapmak cesaretini(!) gösterdi. Belki de devamı olduğu iddiasındaki Demokrat Parti iktidarının kaderi gibi bu NATO toplantısı da kendisinin son uluslararası toplantısı olarak tarihe geçecek...

Yirmi yıl arayla yapılan iki toplantının benzeren birçok yanı vardı. İki toplantının da etkin kişisi "büyük ağabey" Amerika'ydı. Kararları sunan, hatta bundan da öte dikte ettiren bir tavır içindeydi. Amerikan Dışişleri Bakanı Muskie, üyesi buldukları NATO'nun akıl almaz bir şekilde "onur konugu" olarak katılıyordu Ankara toplantısına... Aynı şekilde 20 yıl önceki toplantıda da en büyük alkış, dönemin Amerikan Başkanı Eisenhower'ın mesajına tutuluyordu. Ve yine birçok hayata geçirilmez kararlar alınıyordu iki toplantıda da...

Bu son toplantı, başındaki güler yüzlü görünümüne karşı bazı anlaşmazlıkları da içerdi. Bu nedenle iki gün süren toplantıda "büyük ağabey Amerika"nın sık sık baskı yapmasına neden olan gelişmeleri bir gözden geçirelim.

Anlaşmazlık konularının başında, toplantı sonrasında yayınlanacak sonuç bildirisinde Ortadoğu konusunun yeralış biçimi geliyordu. İlk hazırlanan metinde Filistin sorununun çözümü için "Filistin Kurtuluş örgütü de dahil tüm tarafların katılımıyla yapılacak görüşmelerle çözüm getirilmesi" tümcesi yeralırken, ABD'li Dışişleri Bakanı "Miskin Muskie'nin şiddetli direnci sonucunda tümce "Filistin halkını temsil edenlerin de katılımıyla yapılacak görüşmeler" biçiminde değiştirildi. ABD, bilindiği gibi FKÖ içindeki görüş ayrılıklarını Camp-David zirvesinden bu yana istismar ederek Ortadoğu sorununun FKÖ içindeki ayrılıkçılar nedeniyle çözülmemediğini ileri sürmektedir.

ABD'nin baskısıyla kabul edilen yeni metin, Filistin halkını kimin temsil edip kimin edemeyece-

ğini NATO toplantılarında saptamaya çalışan "bir dünya görüşünün" zaferi olarak nitelendirdi.

NATO içinde geniş çapta tartışma konusu olan bir diğer konu ise, "bölge üslerinin amaçlarının genişletilmesi"ydi. "Miskin Muskie'nin önerisiyle gündeme gelen konu, her nasılsa tepki gördü, sonunda Muskie'ye, "anlamıyorum bu bizim müttetiklerin tutumunu, kendileri için çabalyorum. Onlar bu çabalarımızı görmezlikten geliyor," demek düştü.

Madrid'te yapılacak silahsızlanma konferansı da "Müttetikler" arasında başgösteren anlaşmazlıklar arasında yer aldı. Madrid'te yapılması düşünülen toplantıda Fransız Dışişleri Bakanı Poncet'nin önerisiyle silahsızlanma konusunun da ele alınması önerildi. Belçika, Hollanda gibi "müttetikler" in pek içten olmamakla birlikte destekledikleri bu öneriye yine "Miskin Muskie" karşı çıktı. Muskie'ye göre "zamansız" olan bir silahsızlanma konferansı ancak "Sovyetler'in işine gelebilirdi". Muskie'nin tüm tepkisine karşın sonuç olarak silahsızlanma konusu Madrid toplantısının gündemine alındı.

Toplantı sonrasında yayımlanan sonuç bildirisinde Afganistan için "barış havariliğinde" bulunulurken, "Türkiye - Yunanistan ilişkileri"ni başka bir şeyle değil de salt Yunanistan'ın NATO askeri kanadına dönüşünden ibaret olmakla vurgulayan tümceler yer aldı.

Türkiye'ye yapılacak yardıma gelince, gizli toplantılardaki tartışmalar, "Türkiye'ye tank mı verelim, yoksa top mu verelim" biçiminde sürdü gitti.

Ve perşembe akşamı yayınlanan ortak bildiri ile NATO toplantısı son buldu. NATO'nun sonuç bildirisinde şu görüşlere yer veriliyordu.

"Bakanlar, Afganistan'ın işgal altında bulunmasından duydukları huzursuzluğu vurgulamış, 3. Dünyanın bağımsız bir ülkesi olan Afganistan'ın işgalinin bir milyon insanın göçüne yol açtığını bildirmişlerdir.

"Bakanlar, hükümetlerinin savunma kapasitelerinin güçlendirilmesi yolundaki kararlarına katılarken dengeli bir silahsızlanmadan yana olduklarını da onaylamışlardır. Silahlanma yarışına büyük bir engel teşkil etmesi beklenen SALT 2'ye desteklerinin devam ettiğini bildiren bakanlar, anlaşmanın onaylanmasını geciktiren uluslararası krizin bir an önce son bulmasını dilemişlerdir.

"Bakanlar Akdeniz bölgesinde güçler dengesinin gerekliliğini vurgularken Güneybatı Asya'da ortaya çıkan gelişmelerden sonra ittifakın Güneydoğu kanadının stratejik önemini belirtmişlerdir. Bakanlar bölgenin önemi gözönüne alınarak bölgedeki üye ülkelere ekonomik ve savunma yardımı yapılması gereğini kaydetmişlerdir. Bakanlar, ayrıca ittifakın genel çıkarları için üye ülkeler arasında tam bir dayanışma olması gerektiği görüşünü savunmuşlardır.

"Bakanlar, Türkiye ve Yunanistan Dışişleri Bakanları arasında başlayan ikili görüşmelerin, kalıcı bir barış için, sürmesinde yarar olduğunu kaydetmiş, Türkiye'nin özel durumu nedeniyle yardım yapabilecek durumda olan müttefiklerin ekonomik yardımlarını hızlandırmalarını kararlaştırmışlardır. Bakanlar, Türkiye'nin ekonomik sorunlarının çözümlenebilmesi için sürekli çaba gösterilmesini ve bu çabanın beş yıl sürmesini arzuladıklarını bildirmişlerdir.

"Bakanlar, bilim komitesinin Türkiye, Yunanistan ve Portekiz'e teknolojik ve bilimsel yardımda bulunarak her üç ülkenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak için çaba sarfetmesini önermişlerdir.

"NATO Bakanlar Konseyi üyeleri, Arap-İsrail çatışmasının sona ermesinin kalıcı çözümlerle mümkün olabileceğini bildirmiş, İsrail ve Filistinlilerin doğal haklarının korunacağı bir çözüm bulunmasına inandıklarını açıklamışlardır. Bakanlar, Filistin halkının temsilcileri de dahil olmak üzere tüm ta-

rafların, Ortadoğu sorununun görüşmeler yoluyla çözümlenebilmesi için çaba sarfetmesini önermişlerdir.

"Sovyetler Birliği'nin SALT-II anlaşması çerçevesinin belirlenmesinde görüşmelere katılması için çaba gösterilmesini isteyen bakanlar, Sovyetler Birliği'nin ABD'nin görüşme çağrılarında olumlu yanıt vermesini de istemişlerdir."

Amerika'nın "Miskin Muskie"si Carter karşısındaki bu ilk sınavından başarılı çıktı mı bilemeyiz. Ama yine de toplantının bütününde Amerika'nın yaptırımları, yönelmelerin temeli oldu.

Şimdilik hâlâ görüntüde dışa vuran kararlarda Amerika'nın hakim olduğu ortada. Ama alttan alta bir çekişmenin olduğu da bilinmekte. Türkiye'ye karşı tutumda da bu karmaşıklık, bu ikilem sık sık ortaya çıktı. Türkiye özel olarak bütün NATO bakanları tarafından övülürken, konu ortak çalışmaya geldiğinde "Almanya vizesi" gibi duvarlar Türkiye'nin önüne çekildi. NATO'nun Türkiye'yi askeri, siyasal bağlamaması kararları rahatlıkla alınırken, Türkiye'ye yardım konularında NATO'lu dostların(!) elleri bir türlü ceplerine gitmedi. Kararlar, uygulamalar sürekli olarak Türkiye'nin bağımlılığına yöneldi. Türkiyeli politikacılar ise, adeta Amerika'ya en bağlı olan ülkenin Türkiye olduğunu ispatlamak için yarış ettiler. Demirel'in NATO Bakanlar Konseyi'ni açarken yaptığı konuşma ise bunun en açık belgesi olarak tarihe geçmektedir."

"NATO'nun Ankara Zirvesi", *Yürüyüş*
1 Temmuz 1980, Sayı 273, s. 4-5.

gündemdeki mücadele

Yürüyüş Dergisi'nin yorumunda da belirtildiği gibi, nasıl 1960'da İstanbul'da yapılan NATO Bakanlar Konseyi toplantısı Menderes Hükümeti'ne uğur getirmemişse, 1980'de Ankara'da yapılan NATO Bakanlar Konseyi toplantısı da, Demirel Hükümeti'ne uğur getirmemiştir.

NATO Toplantısı'nın üzerinden üç ay geçmeden, Demirel Hükümeti, üstelik o kadar yaranmaya çalıştığı NATO'nun emrindeki Türk generalleri tarafından alaşağı edilmiştir.

Çünkü, gerek SİA'nın imzalanmasına, gerek İMF'nin dayattığı 24 Ocak Ekonomik Kararları'na, gerekse NATO Bakanlar Konseyi toplantısında Demirel Hükümeti'nin iyice açığa çıkan teslimiyetçi ve savaş kışkırtıcısı dış politikasına kitlelerin tepkileri giderek daha büyük boyutlar kazanmıştır.

NATO Toplantısı'nın hemen ardından:

• TİP Genel Başkanı Behice Boran ve TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, yaptıkları açıklamalarda,

NATO'nun demokrasi güçlerinin baş düşmanı olduğunu belirtmişler, SİA'ya karşı anti-emperyalist güçlerin savaşının güncelliğini vurgulamışlardır.

• CHP Ordu Milletvekili Ertuğrul Günay, CHP İzmir Milletvekili Ferhat Arslantaş, Mardin Bağımsız Milletvekili Nurettin Yılmaz yaptıkları açıklamalarda NATO'nun saldırgan niteliğini, Türkiye'nin NATO'da yer almasının onur kırıcı yönünü belirtmişlerdir.

• MSP Genel Başkan Vekili Şener Battal ve MSP Konya Milletvekili Fehmi Cumalıoğlu, NATO'nun islam ülkelerinin egemenliklerine karşı saldırı aracı olarak kullanılmasına karşı çıkmışlardır.

• Türkiye Barış Komitesi Genel Başkanı Mahmut Dikerdem, 26 Haziran'da Ankara'da NATO Toplantısı'na ilişkin olarak yaptığı basın toplantısında, 25 Haziran'ın Kore Savaşı'nın başlangıcının 30. yıldönümü olduğunu hatırlatarak, emperyalizmin bu kez de Türkiye başkentini Ortadoğu'ya yönelik yeni saldırgan planların kurulma yeri olarak seçtiğini belirtmiştir.

• Yunanistan'da, 43 ülkeden ulusal barış komitesi temsilcilerinin katıldığı uluslararası toplantıda, Türkiye barışseverleri, bölgede NATO'ya ve saldırı üslerine karşı eşgüdümlü çalışmalar yürüteceklerini açıklamışlardır.

• DİSK, Demirel'e gönderdiği bir mesajda, NATO Toplantısı'nı protesto etmiştir.

• İstanbul'da Telefon Başmüdürlüğü'nde NATO'ya Karşı belgeler yazılı pullar dağıtılmıştır. İlerici gençler, NATO'ya karşı bildiriler dağıtmışlar, pankartlar asmışlardır.

• Eskişehir'de TİP İl Örgütü Kadın Seksiyonu, İlerici Kadınlar, Demokratik Kadınlar Birliği, "Kölelik Anlaşmasına Hayır" imza kampanyası başlatmışlardır.

• İzmir'de 46 demokratik örgüt, SİA'nın Meclis'te onaylanmamasını isteyen ortak bir mektubu TBMM Millî Savunma Komisyonu Başkan ve üyelerine gön-

dermişlerdir. Yine İzmir'de 15 meslek örgütü NATO'yu protesto eden ortak bir açıklama yapmışlardır.

- Denizli'de Maden-İş, Petrol İş, Bank-sen, Genel-Der, Köy-Der, Sağlık emekçileri, ilerici gençler, kadınlar ve Denizli yurtseverlerinin katıldığı bir miting ve yürüyüş yapılmıştır.

- Bulancak'ta Genç Öncü, İGD ve SGB öncülüğündeki mitingte SİA protesto edilmiştir.

- Kırıkkale'de ilerici gençler Zafer Caddesi'nde bir protesto gösterisi yapmışlardır.

- NATO Konsey Toplantısı'nın yapıldığı Ankara'da ise gösteriler, NATO'ya karşı mücadelenin kapsamını belirleyen bir anlam taşımıştır.

Ulus, Kızılay, Tandoğan, Nokta, Demirtepe, Maltepe, Anıttepe, Beytepe, Boğaziçi, Balgat ve daha birçok semtte, ayrıca Maden Tetkik Arama'da, Orman Bakanlığı Tamirhanesi, Orman Başmüdürlüğü'nün bulunduğu yerlerde ilericiler, emekçiler, gençler, kadınlar, NATO'yu, duvar yazılarıyla, pullarla, bildirilerle, afişlerle, Luns'un maketini yakmak suretiyle, trafiği pankartlarla kapatarak, otobüslerde konuşmalar yaparak protesto etmişlerdir. İlerici gençler ODTÜ'de, Hacettepe Üniversitesi'nde 5 bin bildiri dağıtmışlardır. Gösteriler pazarlarda da sürmüştür: Gazi Mahallesi pazarında Luns'un maketi ağaca asılmış, sağlık emekçileri Yenisehir Pazarı'nda binlerce pul dağıtmışlardır. Gösteriler gece de sürmüş, Genç Öncü'ler, İlerici Gençler, Maltepe'li gençler, meşaleli bir "NATO'ya Hayır" gösterisi yapmışlardır.

Ankara'da, en işlek şehir merkezinden, en uzak, en yoksul gecekondu mahallelerine kadar her yerde, "Topraklarımız NATO Üssü olamaz", "NATO köpeği Luns, Ülkemizden defol!" sloganları bağırılmıştır.

Sıkıyönetimin ağır baskılarına ve önlemlerine rağmen anti-emperyalist ve anti-NATO gösteri ve protestoların böylesi bir boyut kazanması, NATO'yu ve NATO'nun emrindeki Türk generallerini rahatsız etmiştir.

12 Eylül faşist askeri darbesinin ardında yatan nedenlerden biri de, Amerikan işbirlikçiliğinde ipliği pazara çıkmış Demirel Hükümeti'nin bile bu anti-emperyalist direnişi ezmekte, önlemekte yetersiz kalmış olmasıdır.

Türkiye İşçi Partisi'nin "TEK PARTİ - TEK CEPHE" Belgesi'nde de belirtildiği gibi, "Gerici-faşist güçler, geçmişte olduğundan daha keskin bir dış destekle, dünyada ve Orta Doğu'da mevzileri sarsılan emperyalizmin karanlık, ama gücü azımsanamayacak etki ve yönlendirmelerini arkalarına alarak saldırmaktadırlar. Uluslararası yumuşama ortamından uzaklaşılması eğilim ve çabaları, Türkiye'de tezgahlanmak istenen zorbalık rejimi için daha yaygın ve geniş olanaklarla donatılmış bir hareketi, gelişmelerin daha da büyük bir hız kazanmasını gündeme getirmiştir.

"Genel Kurmay Başkanı ve yüksek rütbeli dört generalin verdiği muhtıra, demokratik hak ve özgürlüklere yöneltilen çok yönlü saldırıların daha da yoğunlaştırılması ve daha geniş bir politik yelpazeye maledilerek yürütülmesi bakımından yeni bir süreci başlatmıştır."

Bugün, 12 Eylül askeri faşist darbesiyle hız kazanan bu süreç gelişmektedir. Ancak, yine TİP'in belgesinde belirtildiği gibi:

"Baskı ve zulüm yönetimi, faşizan veya açık faşist bir yönetim, Türkiye'nin kaçınılmaz kaderi değildir. Bu kaderi değiştirmek bizim elimizdedir. Bizim, yani işçi sınıfının ve tüm emekçi kitlelerin; tüm demokratik, ilerici, sosyalist güçlerin birleşik örgütlü mücadelesinin elindedir. Bu birleşik, örgütlü gücü altedebilecek güç yoktur, yeter ki, bu gücü birleştirip örgütleyebilelim, onu demokrasinin yıkılmaz cephesi yapalım, etkin mücadeleye sokalım, emperyalizm ve faşizme karşı, bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolunda geliştirelim!"

INFO-TÜRK AJANSI'NİN DAHA ÖNCE YAYINLANAN "ULUSAL SAVUNMA" VE "TÜRKİYE NATO'DAN ÇIKMALIDIR" İSİMLİ BROŞÜRLERİNDE, NATO'YA BAĞIMLILIĞIN TÜRKİYE AÇISINDAN TAŞIDIĞI TEHLİKELERE DİKKAT ÇEKİLMİŞ BULUNUYORDU. EMPERYALİZMİN YENİ MİLİTARİST TIRMANIŞ DÖNEMİNDE, ÖZELLİKLE İRAN'DA ŞAH REJİMİNİN YIKILMASINDAN SONRA STRATEJİK ÖNEMİ ARTAN TÜRKİYE, BU BAĞIMLILIĞIN YENİ BİR DARBESİNİ 12 EYLÜL 1980 TARİHİNDE YEMİŞ, WALL STREET BEYLERİNİN VE PENTAGON GENERALLERİNİN EKONOMİK VE ASKERİ PLANLARINI UYGULAMAK ÜZERE BİR FAŞİST ASKERİ DİKTATÖRLÜK KURULMUŞTUR. YENİ BROŞÜRÜMÜZ, BU DARBİYİ HAZIRLAYAN GELİŞMELERE IŞIK TUTMAKTADIR.